

**CANNES-UL ÎN
MESAJE SCURTE**

Iulia Blaga scrie despre prima parte a Festivalului de la Cannes, unde a fost prezentat în premieră mondială și cel mai recent film al regizorului român Radu Muntean – *Boogie*.

Citiți textul ÎN » PAGINA 3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 180 » 24 – 30 mai 2008 » Săptămînal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

ARTISTUL ASOCIAT

Săptămîna 1 – Text de autor
Săptămîna 2 – Criticii despre...
Săptămîna 3 – Colegii de breaslă despre...

mai –
**GABRIELA
ADAMEȘTEANU**

Cinema-ul românesc peste Ocean

Dosar realizat de **Diana Soare**

Săli pline, emoții, copii făcute peliculelor după multe strădanii, dialoguri cu publicul, dispute între generații – un succes. Corina Șuteu, Alex. Leo Șerban, Florin Mihăilescu și Iosif Demian vorbesc despre evenimentul „Shining Through A Long Dark Night. Romanian Cinema: Then & Now”, de la New York.

ÎN » PAGINILE 6-7

Cîntarea României din recycle bin

Constantin Vică

Vineri, 16 mai, la Galeria H'art din București, s-a vernisat poate cea mai ciudată expoziție din anul 2008 – *Realpolitik*. Ion Bîrlădeanu, sau nea Ion cum îi spun vecinii și cunoșcuții, a intrat în mediul artistic românesc triumfător, fără a-și propune vreodată să fie artist.

ÎN » PAGINA 15

ABDELWAHAB MEDDEB:

„Coranul nu este mai violent decît Biblia, ba chiar mai puțin“

» Abdelwahab Meddeb este prozator, poet, eseist, născut în Tunis și stabilit la Paris, este profesor de literatură comparată la Universitatea Paris X Nanterre, animator al emisiunii „Cultures d'Islam” la postul de radio France Culture.

» Cel care l-a susținut deschis pe Salman Rushdie la apariția *Versetelor satanice* afirmă că Islamul nu are altă cale decît împăcarea cu lumea contemporană, arătînd cum poți fi modern, rămînînd, în același timp, musulman.

**Citiți interviul realizat
de Cristina Hermeziu
ÎN » PAGINILE 9-11**

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Unicul chip

Despre ce vorbim noi când vorbim despre campania electorală pentru locale? E un exercițiu la care vă provoc. Întâlniți-vă cu unul, doi, trei prieteni. Stați relaxați pe o terasă, la o bere, la iarbă verde, lângă mici care sîrîie pe grătar, în propriile locuințe sau în orice loc obișnuit să vă întîlniți cu prietenii. Porniți o discuție despre campania electorală locală, indiferent în ce parte a țării vă aflați și indiferent ce candidați vi se oferă spre alegere. Iar eu, în timpul asta, pornesc un cronometru virtual. Știți de ce-l pornesc? Pentru că sînt gata să pariez că discuția, în aceste coordonate, nu va dura mai mult de, hai să zicem cu dărnicie, zece minute. După care, nici nu vă veți da seama cînd, ea va devia. Scurt, rapid, aprins. Spre ce? Spre unicul subiect de conversație pe teme politice care contează, de fapt, la ora actuală, chiar dacă sîntem în campania pentru locale. Spre Traian Băsescu.

Nu e nimic nefiresc în asta. Traian Băsescu este cea mai pregnantă voce și în acest moment politic. Văzîndu-l un așa vajnic campion al luptei pentru uninominal, poate unii s-ar fi așteptat ca, atunci cînd vine momentul să se voteze oameni, nu liste, președintele României să se retragă într-un fotoliu de spectator și să ne lase-n pace să ne creăm propriile păreri despre acești oameni. O asemenea așteptare, ne dăm seama acum, dar am fi putut să ne dăm seama și înainte, este însă de-o naivitate teribilă. Pentru că Traian Băsescu împarte lumea politică în felul următor: el, pe de o parte, și niște chipuri insignifiante, pe de altă parte. Nu știu dacă vă amintiți o fotografie prezentînd o manifestație muncitorească din perioada anterioară instalării comunismului în România. Era o poză cu o mulțime imensă de chipuri anonime. Pentru a crea o dovadă materială a unui trecut glorios, propagandiștii comuniști au instalat în acea mulțime anonimă un chip deloc anonim. L-au instalat pe Ceaușescu, dar într-un mod în care era aproape imposibil să nu-l vezi ieșînd în evidență. În timp ce anonimii se vedeau șters, Ceaușescu apărea cu fața limpede, entuziasă, iar pe chipul lui se putea citi triumful viitor. El. Unicul. Exact asta e senzația pe care o dă Traian Băsescu în tabloul alegerilor locale. De corp străin plantat într-o mulțime de anonimi, dar ieșînd atît de bine în evidență încît nu poți face altceva decît să discuți numai despre el.

Revin la uninominalul pentru care, nu cu multă vreme în urmă, Traian Băsescu și-a făcut numărul de circ politic, înnebunînd lumea și transformîndu-i pe famili săi în mari susținători ai ideii, atît de mari încît nici hibecele evidente ale unui asemenea tip de sistem electoral n-au mai putut fi discutate public. Și mă întreb acum dacă aceiași fani absoluți, intelectuali de frunte, nu observă că, intervenînd în campania pentru locale, președintele n-a făcut decît să creeze, pînă și aici, niște mari liste în spatele său. Liste cu anonimi, fie că sînt din partidul prezidențial, fie că sînt din alte partide, asupra cărora Băsescu aruncă anatema. Marele jucător a intrat în scenă, iar alte nume aproape că nu mai contează. El și numai el se străduiește să joace, de unul singur, în această campanie.

» Ai vrut uninominal? Ai, iată, un uninominal inevitabil, căci la locale nu se poate altfel. Dar e și un exercițiu bun pentru uninominalul de tip nou. Acela în care votezi oameni după cum îți dictează conștiința. Conștiința președintelui, firește. Dar măcar, alegătorule, ești bucuros că nu-ți pui ștampila pe o listă, nu-i așa? Vorba jucătorului, pe acea listă s-ar putea afla chiar și un stîlp. În schimb, acum știi clar că nu votezi stîlpi, ci chipuri.

Ca un fel de zeu al mării, așază în dreapta sa o listă, cea cu anonimii buni, iar în stînga sa alte cîteva liste, a anonimilor răi. A anonimilor care nu trebuie votați, fie pentru că au cap mare și corp mic, fie pentru că l-au vizitat pînă și acasă și i-au cerut să-i scape de DNA, fie pentru că au vrut să-l demită în urmă cu vreun an. L-ați auzit pronunțînd nume? Păi, cum să le pronunțe? Ar fi o mare eroare.

Băsescu mizează pe răul anonim și pe binele anonim. Dacă ar pronunța nume, ar atrage atenția asupra unor persoane, asupra unor chipuri. El însă este singurul chip din mulțime asupra căruia trebuie să-ți cadă ție, alegătorule, privirea. Căci, deși nu candidează, el este marele împărțitor al voturilor. Urmează-l orbește și tu și spune pe care pătrățele să-ți pui ștampila. Ai vrut uninominal? Ai, iată, un uninominal inevitabil, căci la locale nu se poate altfel. Dar e și un exercițiu bun pentru uninominalul de tip nou. Acela în care votezi oameni după cum îți dictează conștiința. Conștiința președintelui, firește. Dar măcar, alegătorule, ești bucuros că nu-ți pui ștampila pe o listă, nu-i așa? Vorba jucătorului, pe acea listă s-ar putea afla chiar și un stîlp. În schimb, acum știi clar că nu votezi stîlpi, ci chipuri. Chipuri de păpuși pe care le minuieste marele păpușar după cum vrea el. Iar asta pentru că marele păpușar și dincolo de Constituție, dincolo de orice lege, dincolo de democrație. El e acel chip lipit pe o fotografie veche pe care-l vei vedea din orice poziție vei încerca să privești.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Creativitate pentru primate (I)

Am auzit recent o știre despre o mică invenție, un gadget al cărui rost în ordinea lumii nu l-am descoperit nici acum: verigheta fierbinte. E una din cele mai proaspete realizări ale inteligenței creative a umanității.

Sper că nu s-a gîndit nimeni la prostii. Verigheta fierbinte e un inel pentru soții uituci. Ea are inserată un microcip cu o baterie și e menită să-i amintească bărbatului prea ocupat că se apropie ziua nevestei. Cu o zi înainte de data setată în memoria ei, verigheta începe să se încălzească pînă la vreo 50 de grade – nu atît de mult cît să provoace arsuri, dar suficient ca să te facă să-ți amintească de ce ai vrut să-ți pe deget un cerc de metal fierbinte: miine e ziua aalesei inimii tale. Fuga la magazin, fura după cadourile! Și, din cîte se pare, inelul de foc nu va costa decît vreo șapte sute de dolari.

Invenția sus-amintită mi-a provocat cîteva nedumeriri. Mai întîi mi s-ar fi

soțului sau iubitelui. Sau, ca variantă, piercingurile fierbinți. Dacă e plasat într-o zonă intimă, un piercing care începe să frigă va împospăta imediat memoria oricui...

Bun, asta-i un gadget oarecare, un flecușeț care va prinde sau nu la public. Nu înseamnă mare lucru. Dar nu pot să scap de senzația că sîntem din ce în ce mai aglomerați de obiecte, invenții, aparate și apărăuțe de care nici n-am fi avut nevoie dacă nu ne-ar fi explicat niște întreprinzători ingenioși că ne trebuie neapărat. Cum este, de exemplu, frigiderul cu televizor. Nu cred că era tocmai articolul (sau combi-ul) care lipsea din bucătăria ideală – ori, mai știu eu, din sufrageria ideală. Dar mă amuză gîndul că se găsesc oameni, fiindte bipede, înzestrate cu rațiune, care vor să stea în fața frigiderului ca să se uite la meci sau, de ce nu, la un concert din timpul Festivalului „George Enescu”. Parcă îi văd cum deschid frigiderul, iau o bere, ciocnesc

virtual cu dirijorul orchestrei și se întind pe scaunul din bucătărie.

Nici cabina de duș cu radio nu mă încîntă foarte tare. Cît de pasionat de radio trebuie să fii ca să stai să îl ascuți și în timp ce îți torni cu zgomot șuvoaie de apă peste cap? Și ce te faci dacă tocmai cînd crainicul ajunge la știrea zilei, tu îți scobești urechile, ca să le desfunzi? Sau poate că oamenii vor să asculte radioul în baie în loc să se spele. Cu sonorul la minimum și cu apa curgînd în gol. Cît de utilă ar fi fost asemenea invenție (de fapt inovație) în anii comunismului, cînd toți ascultau pe furis Radio Europa Liberă! Acum... acum nu mai știu. Aștept să văd și picamărul cu DVD-player, ca să nu se plictisească muncitorul în timp ce găurește monoton asfaltul.

Cred că îmbătrînesc. Cred că exagerez. Dar mai cred și că se întîmplă ceva cu noi de o vreme încoace. Acum vreo douăzeci-treizeci de ani visam la nave spațiale cu care o să cucerim galaxiile. Visam să eradicăm foamea de pe glob și să împădurim Sahara. Azi ne încîntă ultimul model de telefon celular, laptopurile subțiri, pantofii cu senzori și cipuri sau mai știu eu ce altă izvoditură a creativității umane. Lucruri utile, lucruri menite să-ți ușureze viața... Așa ni se zice. Dar și o gramadă de lucruri pe care eu, mai retrograd din fire, le găsesc nu doar excesive, ci și oboșitoare. Invenții care, fără a înlocui rachetele spre Marte sau vaccinul anti-SIDA, fură din timpul în care puteam visa la ele. Invenții de care ne-am fi putut lipsi, fără de care am fi trăit mai bine. Ori măcar mai simplu.

Ce să mă zic de invențiile care mă enervează...? O să zic totuși ceva săptămîna viitoare.

părut mai corect ca metalul nobil al verighetii să devină cu adevărat fierbinte, adică să treacă de temperatura de 100 de grade Celsius. Dacă un bărbat acordă atît de puțin timp vieții personale și uită de ziua nevestei, nu-i strică să se frigă un pic. Oare am ajuns să fim atît de ocupați cu treburile altora, încît să ne cumpărăm obiecte care să ne amintească să ne trăim și viața noastră? Trăim atît de mult timp cu mintea ocupată de lucruri urgente, încît nu ne mai rămîne nici o fărîmă pentru lucrurile într-adevăr importante?

Pe de altă parte, mi se pare incorect și cu totul în afara spiritului egalitarist al epocii moderne să crezi prăjitoare de degete doar pentru bărbați – cum se specifică în textele de promovare ale verighetii. Drept compensație, s-ar putea crea ceva echivalent și pentru soții. De dragul varietății, eu aș propune cerceii fierbinți, care să-ți frigă urechile cu o zi înainte de aniversarea

La proiecția pentru presă a filmului *Boogie* al lui Radu Muntean, sala a fost plină, s-a rămas și pe dinafară, iar de ieșit nu s-a prea ieșit. De ris, am ris noi, românii, care pricepeam poantele.

Cannes-ul în mesaje scurte

Am aflat și eu de la Magda Mihăilescu acum trei ani că Festivalul de la Cannes îți impune un bioritm ciudat. În primele zile ești avîntat și fericit, ai scrie 10 pagini pe zi, ai vedea toate filmele, dar pe măsură ce te apropii de sfîrșitul primei săptămîni, bateriile te lasă ca la iepurașii ne-Duracell. Ajungi să te enervezi cînd vecinul din spate bîție din picior și-ți mișcă scaunul, te agasează atîta lume, coada de la calculatoare, oamenii care merg prea încet cînd tu te grăbești la proiecție și, în general, te enervează cam orice. Cum începe filmul, te ia somnul, dar dacă mergi să te culci, nu ți se închid ochii. Dar cum intri în a doua săptămîna, cu fiecare zi ești tot mai vioi. Cercetătorii britanici ar trebui să vadă de ce...

Iulia Blaga

Eu acum sînt în prima fază. Dar tot pot scrie cîteva lucruri, chiar dacă sub formă de sms (și fără greșelile de ortografie și prescurtările inevitabile).

Festivalul a început hăis-acea, cu un film care n-a plăcut la mai nimeni, *Blindness* de Fernando Meirelles. Oricum, nu trebuia să deschidă el, dar filmul preconizat (n-am aflat care) n-a fost gata la timp.

Ca un făcut, s-a stricat și vremea. Vreo două zile a plouat, am reușit să răcesc (ca de obicei, aerul condiționat vine pe la rinichi), a plouat din păcate și pe 16 mai, cînd s-a dat *Boogie*, de Radu Muntean, în secțiunea „Quinzaine des Réalisateurs”. La proiecția pentru presă, sala a fost plină, s-a rămas și pe dinafară, iar de ieșit nu s-a prea ieșit. De ris, am ris noi, românii, care pricepeam poantele. Care poante sînt „lost in translation”. Filmul e bun, ideea e foarte mișto, actorii sînt vii și senzația e că pe ecran e o poveste autentică. *Boogie* nu mi s-a părut însă mai bun decît *Hirtia va fi albastră*.

Gomorra e dur și oarecum asemănător cu Linha de passe

Pînă la ora actuală (18.51, 18 mai), am văzut două filme foarte bune în Competiția Oficială – *Linha de passe* de Walter Salles și Daniela Thompson, respectiv *Gomorra* de Matteo Garrone. Am mai văzut un film cu o relație și multe organe din domeniu – *Serbis*, de Brillante Mendoza, primul film filipinez care concurează la Palme d'Or după 24 de ani. Mulți ne-am crucit – cel puțin românii cu care am vorbit. A doua zi ne-am ris

citind în caietul de presă cum regizorul explica metafora furunculului de pe fesa unuia dintre eroi. Nu ne gîndisem că e vreo metaforă acolo, în afara puroiului.

Linha de passe e un portret al tinerilor brazilieni săraci din Sao Paulo, portret schițat într-un stil apropiat documentarului, dar cu niște actori (mulți neprofesioniști) extrem de buni. Un film dur și concis despre ce greu e să mergi înainte în Sao Paulo dacă n-ai bani și nu vrei să treci de partea cealaltă a liniei de marcaj (că e și cu fotbal, de acolo titlul), adică să-ți pierzi puritatea și să faci compromisuri.

Și *Gomorra* e dur și oarecum asemănător cu *Linha de passe*, pentru că vorbește despre societatea italiană în care tineri lipsiți de perspective visează să se identifice cu eroii mafioți din filme, dar capotează în fața realității, în vreme ce marii șmecheri, mafioți adevărați, o duc bine mersi, cu zimbetele lor tot ca din filmele și hainele lor deschise la culoare.

E interesant cum Garrone creează această ramă cinematografică referențială, reușind un film aspru și profund despre o realitate cu mult mai dură decît o arată filmele.

Three Monkees a împărțit criticii în două

Bine primit de critici, *Waltz With Bashir* de Ari Folman este un documentar de animație, deși i se spune documentar pentru că e inspirat din evenimente reale. E frumos desenat, cu unele cadre într-adevăr deosebite, are intenții bune – antimilitarismul (autorul face un fel de psihanaliză a participării sale la războiul din Liban, în anii '80), dar ideile sale sînt mult prea evidente. Nu-l depășește pe *Persepolis*.

Three Monkees de Nuri Bilge Ceylan mi s-a părut sub *Uzak*, iar aici la Cannes vîd că a împărțit criticii în două. În „Screen International”, revistă care apare zilnic pe perioada festivalului, cotațiile juriului de critici străini sînt extreme – ori trei sau patru stele, ori una singură. Eu continui să cred că totuși nu e o catastrofă, doar o telenovelă în care HD-ul dă o imagine mult mai frumoasă decît o făcea în *Distances*, filmul cu care Ceylan

a venit anterior la Cannes. Și oricum, nu știu, am o problemă cu HD-ul pentru că am văzut că multe filme care îl folosesc par ieftine și, ca să zic expresia aia consacrată, „făcute pe genunchi”. Despre alte filme o să scriu săptămîna viitoare. Cu drag, Iulia Blaga.

P.S.: Azi a dat soarele. Poate din cauza lui Indiana Jones and the Kingdom of the Crystal Skull. Despre el, tot săptămîna viitoare. Pa.

SUPLIMENTUL LUI JUP

„Salonul de mai” și Mr. Vertigo

© Elena Dulgheru

Tinerii artiști români (mai ales cei aspiranți) încep *finally* să prindă gustul conceptului care a stat la baza „Miercurei lejere” de la Centrul Național

al Dansului (de a crea un context în care oricine are curaj plus ceva de zis/făcut, artistic vorbind, să se poată produce, fără mize mari) și să-i dea noi forme.

Adriana Georgehe

„Salonul de mai” sună *inviting* rău de tot, sună *minunat*. Promite casa, salonul cuiva deschis artiștilor sau amatorilor de artă și varurilor lor tentative. Fără presiune, fără responsabilități prea mari, pe principiul „poți prezenta ziua ce-ai visat noaptea”.

Este vorba despre două camere din casa din Maria Rosetti nr. 12 a doamnei Maria Dulham, dintre care o cameră perfectă, cu tapet din mătase maro, sobă din teracotă decorată cu căprioare și alte fragile creaturi, perdele cu imprimeu peisagistic (munți/dealuri), ladă, vitrină, goblenuri, iconițe, fotografii alb-negru cu suave portrete feminine cărora nimeni nu le mai cunoaște numele, calendare de perete contemporane (cu Monica Birlădeanu *par exemple*), scaune și fotolii cu tapițerii imemorabile și un supraprealist pat de spital. Acestui artefact genuin & delicios, artiștii i-au adăugat: o lampă Art Nouveau, o oglindă cu ramificații stilizate, un darts play station, o colecție halucinantă de bibelouri imbutățite (balerine cu cagule, zine înșărcinate sau tatuată ș.a.), un ghiveci cu violete, lucrări pictate de tineri și foarte tineri artiști și, cu siguranță, multe altele care-mi scapă acum.

Începînd cu 15 mai, de la orele 16, gazdele, dna Dulham și fiica ei, Amalia, împreună cu Alexandra Pirici & Andrei Dinu (inițiatorii mai mult sau mai puțin oficiali ai întregii povești), primeau doctriții pentru a vizita exponatele, iar de la 19, urmau performance-uri.

„Tu faci ceva sau doar...?”

Toți artiștii implicați pînă acum au folosit și răsfolosit (deși e departe de a

se fi epuizat) contextul de casă, de acasă, amestecul halucinant (pînă la abia sesizabil) de public/privat, realitate/ficțiune. „I see art everywhere” scrie pe tricourile lui Edi Gabia, coregraf, care în ultima sa piesă de la CNDB încearcă să aducă pe scenă decupaje de realitate, care de la un moment dat să o ia razna (un gest normal să devină pură poezie), pentru ca imediat să se replieze la normalitate lăsînd spectatorului gustul iluziei.

Vineri, 16 mai, Edi Gabia a renunțat la orice deviere intenționată, a privit 45 de minute vizitatorii veniți să-l vadă. Toată lumea a performat, iar „unii dintre ei au fost foarte buni actori”, a spus el. I-aș răspunde că cele mai inedite momente (artistice) au fost cele de neliniștitoare sinceritate, cînd cei prezenți s-au autoizolat în propriile gânduri sau cînd au redevenit conștienți de privirile celorlalți.

Un lucru interesant a mai făcut propunerea lui Edi: a dus așteptarea atît de jos, încît o întrebare de tipul „Tu faci ceva sau doar...?” devenea aproape justificată.

Au urmat scene exhibiționiste de tipul făcut duș, uscat părul, plimbat în pielea goală plus un prosop prin salonul plin de vizitatori, dat cu cremă și chiar adormit (asta a fost minunat), jucat darts în rochie spectaculoasă & periculoasă de mătase verde (păcat, mare păcat că nu s-a dus mai departe „firescul” situației și nu s-a aruncat cu săgeți pe deasupra capetelor celor de față, spre exemplu), s-au mîncat brînză, roșii, căpsuni.

Este limpede că atît cît a fost pînă acum nu e suficient. Așteptările, dorința de emoție & excitement a vizitatorilor sînt de neeradicat.

Nu știu cît de mult au fost gîndite ori dozate intensitatea și coerența întregului salon, nu cred că știau prea multe

unul de propunerea celuilalt, însă nu-mai un atare context, cu așteptări atît de realist-amorțite putea transforma un performance ca cel propus de Alexandra Pirici, simbătă seara, în ceva aproape extraordinar. De tipul: după ce am stabilit că ne jucăm de-a „acasă”, un băiat în costum alb începe să lezveze în living, își ia zborul în dreptul ferestrei. Cam așa a fost efectul, ceva între iluzie optică și basm. Există, firește, o explicație (care implică dexteritate, efort etc.) pe care am refuzat, bineînțeles, să o cunosc.

În acest context, vă imaginați ce tip de curiozitate și așteptări am acumulat pentru seara următoare (de duminică). Așteptam să-mi fie amenințată siguranța (și încrederea că nimic special nu se va întîmpla), așteptam emoții puternice și, în egală măsură, o continuă joacă pe seama așteptărilor mele frustrate.

Și, neprogramat, realitatea a bătut ficțiunea: vecine duhînd a băutură au chemat poliția acuzîndu-ne că sîntem sectanți, au agresat-o fizic și verbal pe fiica proprietarei, amenințînd-o cu lucruri greu de reprodus (că o vor tăia ar fi unul); poliția, prezentă, n-a avut nici o reacție (!) și, din păcate, depășii de grotescul și oroarea situației, s-a decis mutarea salonului, pînă la găsirea unei noi case, în barul CoolCat (Gabroveni 13).

Dar, cel mai important, salonul continuă. Iar participanților anunțați pînă acum (artiști vizuali, coregrafi, regizori, actori: Ștefan Ungureanu, Andrei Dinu, Amalia Dulham, Alexandra Pirici, Ion Dumitrescu, Rolando Matsangos, Eduard Gabia, Carmen Coțofana, Miruna Dinu, Ana Costea, Radu Burduj, Florin Flueraș, Iuliana Stoensescu, Paul Duncă, Diana Dulgheru, George Anghelescu, Lala Misosniky ș.a.) li se va adăuga poeta Elena Vlădăreanu. Și nu numai ea.

De ce s-a „tatuat” Realitatea TV?

Sînt, ca mulți dintre cei care citesc textul de față, un telespectator fidel al Realității TV. E, probabil, inutil să precizez că principalul motiv care m-a legat de „glia” RTV a fost, întotdeauna, aerul respirabil pe care postul de știri l-a emanat, într-o piață de televiziuni pestrîță și, de multe ori, isterică. De-o vreme încoace însă, Realitatea TV a început să facă exact lucrurile care îl determină pe orice individ care vrea știri în loc de spectacol să apese alt buton al telecomenzii.

Prima mutare ciudată a

Realității a fost aducerea unui domn de la Telesport, care să-l copieze pe „tradiționalul” Mircea Badea, de la Antena 3. Emisiunea de „revista presei” semnată de Cătălin Opreșan nu reușește însă decît să trunchieze autenticitatea celui devenit celebru și pentru că știe să facă șpagatul pe două scaune. Dacă nu îți place Badea, ai toate șansele să-l simpatizezi dacă te uiți cîteva minute la Opreșan: poante trase de păr, combinații ciudate de știri citite sec din ziare și filmulețe de pe YouTube. Singurul talent de

om de show pe care l-am detectat la Cătălin Opreșan e acela de imitator al personajelor celebre. Nu că nu am avea suficienți cameleoni care se perfecționează în imitarea vedetelor noastre! O emisiune cu iz de manea, pe care nu credeam s-o văd reevodată în grila postului Realitatea.

A doua poveste care cam pocnește pe la încheieturi e nou-lansatul show electoral, care începe pe la zece seara și se termină după miezul nopții. Nu mi-a venit să cred cînd, la Realitatea TV, am văzut un

format gen Lazarov, cu Mihai Tatulici în rol de „announcer” la box, alături de Cosmin Prelipceanu, în postură de arbitru îmbrăcat cu haine de chelner. Regia aduce pe sticlă un ring de lupte, în care Prelipceanu moderează (arbitrează?) disputa dintre doi candidați la primăria Capitalei. Evident, pentru că totul se desfășoară într-un decor de K1, avem și un „juriu”, format din trei judecători ai prestațiilor celor doi „combatanți”. Îmi pare rău s-o spun, dar combinația dintre discursul relativ serios, pe probleme de campanie electorală, și discursul prezentatorului din ring, care vrea tot timpul „cafeală”,

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

duce înspre kitsch. Dacă nu cumva chiar asta este.

E de înțeles că, atunci cînd, pe anumite segmente orare, postul concurent – Antena 3 – te cam rupe la audiență, trebuie să faci ceva ca să-l depășești. Dar la această mișcare a Realității TV, de a muta ciroul în ringul știrilor, m-aș fi așteptat mai degrabă de la televiziunea de nișă a lui Dan Voiculescu. Pentru că Realitatea are, de foarte multe ori, emisiuni pu-

blicistice foarte bune, începînd cu unele dintre talk-show-uri și terminînd cu subiectele de investigație și de reportaj pe care nu le vezi prea des tratate în piața TV românească. Valentinianii Antenei 3 trebuie să rămîna acolo unde sînt. Altfel, Realitatea TV începe să semene cu un adolescent bine crescut, care vrea s-o facă pe șmecherășul, ca să se impună în rîndul jmecherilor. Și nu o să-i iasă niciodată.

Justa măsură

Ioana Ieronim

Cum pot cuprinde niște cuvinte sensurile unei prietenii de trei decenii și mai bine? Și aceasta mai ales într-un timp discontinuu, care îți lasă impresia că s-au petrecut mai multe vieți... Prietenia noastră a început în timpul lung, palid, minimalist al fostului regim, în acel plictis sub presiune constantă și îngustare de orizont. Fiecare trăia *challenge*-ul de a nu ajunge să se dizolve, entropic, în acea ambianță. Se știe că spațiul privat, al familiei și prietenilor, a fost o soluție compensatoare. Pentru mine, prietenia cu Gabriela, prețioasă în multe feluri, a avut atunci și această enormă valoare.

Nu știu dacă există artiști care să nu fi simțit presiunea forțelor contrare între viață și artă, aflate într-un echilibru mereu problematic. Cum să treci, ca oricine, prin exercițiile impuse ale vieții, să învingi marile încercări și micile, multiple agresiuni cotidiene – dar în același timp să poți scrie: romane întregi? Într-o fază timpurie a scrisului meu, am lucrat la un „proiect de mitologie”, portrete. Un poem mult citat era, de fapt, un portret al Gabrielei: *persona* poemului protejează foile scrise peste noapte de țelina pe care trebuie să o ducă în aceeași geantă. În acei ani, Gabriela a scris *Drumul egal al fiecărei zile* și alte proze ale experienței sale, neabdicând de la cele ce trebuie fă-

cute și privind, stoic, lucrurile în față. Sfiala și grația ei tinăru nu lăsașu să se întrevadă, în prezența ei imediată, o constanță a spiritului care în scris a fost determinantă de la prima pagină: scepticismul, neacceptarea prefabricatului, interogația permanent deschisă – într-o alcătuire spontană a inteligenței ei. Tot în acei ani, efortul uriaș de a scrie *Dimineața pierdută*, roman care o răsplătește peste toți acești ani prin succesul lui cu vîrf și aici și în străinătate. Din pasiunea de a descifra propria țară ascunsă de judecăți și falsificări fie politice, fie individuale, ea a pus în paginile romanului ei România secolului XX, prin vocile sale de colorată diversitate, definitorii. Nu exista Google (începem să uităm) și, mult mai rău încă, cele mai interesante materiale erau ținute la „fond secret”. Pentru acest roman, Gabriela a căutat jurnale în manuscris, presă antebelică, mărturia celor care mai puteau povesti, a pus în joc întreaga ei forță, perseverență, intuiție omenască pentru a ajunge cât mai aproape de o imagine reală a lumii noastre.

De atâtea ori priveam în jur cu stupeoare, durere și revoltă – ori cel puțin calmă curiozitate, măsurînd împreună lucrurile, ca într-un fel de triangulare. A discuta, a înțelege un teren confuz.

După 1989 Gabriela, așa cum știe toată lumea, și-a pus ani de zile toată pasiunea și talentul în jurnalism, toată

devoțiunea, onestitatea și intuiția în a conduce revista „22”: acest lucru este scris în istoria apropiată (ca și în prezent), o construcție durabilă.

Mi s-a întimplat să fiu plecată din România ani în șir după 1989. Nu de puține ori, am încercat să descifrez de la distanță, prin perdeaua de fum a vieții și presei, cele se întimplau în țară – dar abia citind un comentariu al Gabrielei, sau vorbind cu ea, aveam sentimentul că întrevăd un sens, în decupajul echilibrat pe care judecata ei îl făcea în peisajul amorf. Fie că e proză, jurnalism, ori eseu, există o justie în cele ce scrie ea. Nu vreau să spun că Gabriela ar fi infalibilă, însă sînt garantate la ea franchețea privirii și pasiune (adică înrădăcinată, nedemonstrativă) de a ajunge la esența lucrurilor, la realitatea lor stabilă, dincolo de vâlurile aparențelor. Intuiție, experiență, dorința și capacitatea de a nu fi părtinitoare. Puțini sînt printre noi cei pe care instinctul (etologic) și tradiția (tribală) a partizanatelor să-i domine atît de puțin. Iar luciditatea privirii ei nu o ocolește nici pe ea însăși – calitate a prozatorului de anvergură, dar, poate, și a jurnalistului de excepție.

O lungă prietenie îți dă iluzia de a cunoaște bine un om, cu toate armonicele sale. Și se întimplă uneori ca zona (vaga) de inspirație a unor pagini de proză pe care le-a scris Gabriela să-mi fie familiară. Însă chiar și atunci este interesant să descopăr surpriza, misterul, inexplicabilul adevărat. Așa cum de multe ori jurnalistică Gabrielei pare a reprezenta glasul *raisonneur*-ului, proza ei rămîne pentru mine un teren inepuizabil

de a descoperi admirabila ei capacitate de a transcrie realități complicate, paradoxale, cu multiple straturi de adîncime, uneori aproape într-o tehnică de hologramă. Citoare pasionată, Gabriela nu a fost niciodată sedusă de cîntecele de sirenă ale modelelor literare, de tehnica încîntată de sine a narațiunii post-moderne etc. – deși seduțiile tehnice în

proză (și celelalte) au fost mari de cîteva decenii încoace. Ea încearcă doar să își servească substanța prozei atît cît este omenesc posibil, printr-un nespus jurămînt de credință, fără priviri cochete în oglindă, fără preocupare despre ce ar fi comercial. Succesul ei vine din faptul că pune întrebările autentice ale timpului și ale omenescului din noi.

Gabriela, dimineața asta nu a fost pierdută!

Dan Perjovschi

Timp de 16 ani și-a suspendat romanele. Acum și le publică la Gallimard. A condus o revistă intelectuală fără sponsori și fără proprietari. Prima revistă independentă din România. Poate ultima. A pornit de la plumbi și mașina de bătut și a ajuns digital pe Internet schimbînd toate tehnologiile în afară de felul de a scrie. A rezistat urbanizării-chic

și tabloidizării-șoc, impunînd nivel cultural în presa politică. A făcut o revistă urîtă plină de conținut între atîtea reviste frumoase, goale de sens. A navigat într-o mare de orgolii și între ego-uri care nu încap în aceeași pagină. Fiecare „22” a fost un unicat refăcut zi de zi înainte de publicare. Hăbăuc, creativ, fără de șabloane. S-a umilit pentru platforma numită dialog social, dar nu s-a lăsat umilită ca cetățean. S-a apărut în justiție și a învins în premieră marii bărbați macho ai țării.

Am fost împreună prin tot ce-a însemnat România postdecembristă, Felix Culpa, minerie, regimul Iliescu, regimul Constantinescu, baronii locali, democrația șchioapă, capitalismul sălbatic, minorități, ecologie (în)accesul la dosare. Mi-a dat un check în alb săptămînal, vîzînd desenele după ce erau tipărite. M-a pus să scriu. Acum îmi ia interviuri. Ne-am scos din minți reciproc de nenumărate ori. Acum sîntem prieteni. Gabriela, dimineața asta nu a fost pierdută!

Laude, critici și interese

La aproximativ opt luni după ce, în februarie 1901, guvernul liberal condus de Dimitrie A. Sturdza preluase puterea, ziarul austriac „Wiener Tageblatt” publica un articol elogios intitulat „Era Sturdza”. Erau apreciate eforturile guvernului de a face economii bugetare, într-o vreme în care datorile externe ale statului atîrnau greu, în paralel cu cele de scădere pe cît posibil a fiscalității și de a menține independența economică. Meritele remarcate de presa austriacă le-a reținut și istoria. Tratatelor menționează că guvernul Sturdza a fost „un guvern tare”, care prin măsuri fiscale și administrative, printr-o lege a bugetului „menit a face

epocă în anele noastre parlamentare” – cum remarca, desigur, subiectiv ministrul de finanțe Costinescu – au depășit criza economică de la final de veac și începutul celui următor. Pe 18 septembrie 1901, ziarul conservator „Evenimentul de lași” desființa articolul gazetei austriece. Lucrul nu e de mirare. Era o obișnuință ca ziarele atașate politic să deschidă ediția, dacă reprezentau partidul de opoziție, cu editoriale defăimătoare la adresa partidului aflat la putere. Tot așa cum, cînd se efectua rocada guvernamentală, ediția începea cu laude la adresa proiectelor legislative și măsurilor guvernamentale. Numărul din 18

septembrie nu a făcut excepție. Guvernarea Sturdza era pictată pe două coloane, liderul său fiind găsit vinovat nu doar de ne-reușite politice, dar și de apariția articolului din „Wiener Tageblatt”. „Exagerarea în laudele ce se aduc guvernului Sturdza fac să iasă convingerea că cel care a scris articolul ori e însăși dl. Sturdza, ori e inspirat de Sturdza”, scria autorul. „Să vedem laudele ce-și trage sieși. Se face maestru dibace în arta de a echilibra bugetele. „Dar țara toată știe că (...) a votat impozite de vreo opt milioane din care noua zecime e vexatorie pentru majoritatea țării”. Cit privește independența economică, promovată de guvern, „asta este o vorbă goală”: „Cînd tu, țară, ai de plăit cîte 90 de milioane pe an datorie

publică, înseamnă că ești robit pe cel puțin 40 de ani, a sta așa cum ești, fără să faci un pas înainte...”. Lauda privind reducerea fiscalității „e cusută cu ață albă”: „Că taxa pe țuică (n.r. – introdusă anterior de Petre Carp și Take Ionescu) a avut în vedere numai venitul fiscal. Dar ați schimbat domniul această lege? N-ați lăsat-o așa cum s-a votat de noi?... Dar dările nouă puse de dl Sturdza ce urmăresc alta decît fiscalitateal?”. „Dar oare cîte lefuri și tantieme nu încasează însuși dl Sturdza pentru lucruri care nu le face!” Autorul aruncă în final un verdict dur: „Ați luat pînea din gura celui mic, ați tăiat lefuri mici de copiiști, și ici pe colo cîte unul din cele mari, dar creditele extraordinare ce vor fi reclamate în

DAMELE GAZETIERE

Emilia CHISCO

curînd vor arăta că de la vorba la faptă v-ați dezmințit în multe. (...) Unde a fost vorba să vă menajați partizanii ați trecut alături cu interesul”. Articolul din „Evenimentul de lași” poate fi destul de convingător, în absența informațiilor științifice care confirmă mai degrabă consemnările ziarului austriac. Totuși, cît de mare și, mai ales, cît de dezinteresată putea fi idolatria Austriei la adresa guvernului de la București? Un detaliu consemnat de istorie ar putea oferi un răspuns. După ce rezistase, în numele

independenței economice, presiunilor germanilor de la Diskonto Gesellschaft de a concesiona petrolul în schimbul conversiunii a 175 de milioane de lei bonuri de teazaur, guvernul Sturdza va încheia o convenție privind exploatarea rezervelor petroliere de către austriecii de la Rothschild și Nobel. E greu de măsurat cît adevăr și cît partizanat politic erau în relatarea ziarului austriac și în cea a „Evenimentului de lași”. Dar episodul e interesant. Iată cum presa poate influența istoria.

ALEX. LEO
ȘERBAN

» „Nu cred că se poate face o comparație echitabilă între festivalul din decembrie și retrospectiva de la Lincoln Center: un festival este ceva care presupune continuitate și titluri recente, în timp ce o retrospectivă este un eveniment excepțional dedicat unei evoluții, cu titluri «patrimoniale».“

De-atunci și de-acum: Cinema-ul românesc peste Ocean

S-a numit „Shining Through A Long Dark Night. Romanian Cinema: Then & Now” pentru că cinematografia românească începe timid să se dezvăluie lumii după mult timp și mult întuneric. La inițiativa Institutului Cultural Român din New York și a Film Society of Lincoln Center, generațiile de cineaști români s-au strâns laolaltă la New York pentru o retrospectivă.

Adela (Mircea Veroiu, 1985), Saltimbancii (Elisabeta Bostan, 1981), Concurs (Dan Pița, 1982), Moartea domnului Lăzărescu (Cristi Puiu, 2005), E pericoloso sporgersi (Nae Caranfil, 1994), Pădurea spînzuraților (Liviu Ciulei, 1964), O lacrimă de față (Iosif Demian, 1980), Legături bolnăvicioase (Tudor Giurgiu, 2006), Maria (Peter Călin Netzer, 2003), Proba de microfon (Mircea Daneliuc, 1980), Occident (Cristian Mungiu, 2002), Lumina palidă a durerii (Iulian Mihu, 1980), Hirtia va fi albastră (Radu Muntean, 2006), Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu (Malvina Ursianu, 1979), Ryna (Ruxandra Zenide, 2005), Secvențe (Alexandru Tatos, 1982), Duminică la ora 6 (Lucian Pintilie, 1965) și A fost sau n-a fost? (Corneliu Porumboiu, 2006).

Săli pline, emoții, copii făcute peliculelor după multe strădăni, dialoguri cu publicul, dispute între generații – un succes. Iată povestea lui, așa cum și-o amintesc cei care au fost acolo între 16 și 27 aprilie.

Dosar realizat de Diana Soare

Tudor Giurgiu, Mihai Chirilov și Corina Șuteu, directorul Institutului Cultural Român din New York

Sezonul de film românesc de la Lincoln Center – o introducere subiectivă

Corina Șuteu,
director al ICRNY

Dacă sezonul de film de la Lincoln Center, inițiat de ICRNY și Film Society of Lincoln Center, s-a numit „Shining Through a Long Dark Night” n-a fost pur și simplu fiindcă Richard Pe a, curatorul și organizatorul său, a găsit de cuviință să reia o frază stereotipă ale cărei conotații sînt înrădăcinate în imaginarii războiului rece. Pe a este mare amator de filme rusești și a intuit foarte bine, *avant la lettre*, ambianța de clar obscur, de dulce patetism și de reală, neașteptată strălucire afectivă, țîșnită după o lungă și dureroasă absență de comunicare, a acestui moment singular al cinematografului românesc.

E greu să povestesc aici cît de emoționantă a fost reîntîlnirea lui Iosif Demian cu Anda Onesa și cu Dan Pița (fiecare veniți din altă parte a lumii), să traduc în cuvinte lumina de pe figura lui Dan Nuțu cînd i-a arătat băiatului său articolul despre sezonul de film apărut în *The Village Voice* și ilustrat cu fotografia din *Duminică la ora șase* (r. Lucian Pintilie) cu el și Irina Petrescu. Sau să redau expresia care însoțește replica Danielei Codarcea (scenografa de la *Proba de microfon* de Mircea Daneliuc): „M-am

simțit așa de mîndră cînd colegii mei de aici (Daniela lucrează de ani buni la Ralph Lauren – n.m.) mi-au spus că e sezon de film românesc la Lincoln Center și am replicat că știu și că și eu am lucrat la unul dintre filme”.

Coadă la bilete pentru *Pădurea spînzuraților* și *Moartea domnului Lăzărescu*, întrebări peste întrebări la sesiunile de discuții cu spectatorii, copii refăcute ale filmelor, odată cu subtitrarea în engleză, confruntări amicale și nu numai între vechea și noua generație de cineaști și de critici veniți din România, toate acestea compun un fel de galerie de imagini personale intense despre sezonul de film.

Dar în spatele acestui puzzle sentimental, luni și luni de muncă extenuantă, de conflicte rezolvate greu, dar rezolvate, și un fel de stare de fanatism al convingerii că evenimentul are toate ingredientele unui act de cultură complet: întîlnirea dintre vechi și nou, restaurarea memoriei, includerea într-un circuit mainstream a cinematografului românesc în America, așa cum demult au făcut-o cehii, ungurii și polonezii.

Și dacă Puiu, Porumboiu și Mungiu au spart această poartă pe care o credeam închisă definitiv, ar fi de dorit să intre pe ea nu numai trecutul cinematografului

noastre, dar și viitorul ei. Ca să nu ratăm momentul, o agenție de promovare în America a României cinematografeice este imperativ necesară. Pentru ca, în termenii lui Pe a, să nu ne scufundăm din nou într-un *long dark night* al cărui *shining through* să devină din ce în ce mai improbabil.

BIBLIOTECA DIN PETRILA DE ION BARBU

DINU SĂRARU

NIȘTE ȚĂRANI

rfi
romania

București 93.5fm
Iași 97.9fm
Craiova 94fm
Cluj 91.7fm

radiofranceinternationale

Cultura își face loc în peisajul vorbelor despre vorbe.
În fiecare vineri, de la 17.10, **Art Cultura**:
o dezbatere pe teme culturale moderată de Dan Părvu.

Toată diversitatea lumii! www.rfi

RetroNY pe puncte

Alex. Leo Șerban, critic de film

Cred că trebuie spus fără înconjur un lucru (pe care, de altfel, l-am spus și la panel-ul de la ICRNY moderat de Richard Pe a): fără succesul filmelor românești din ultimii trei ani – semnat Puiu, Porumboiu & Mungiu –, retrospectiva organizată la Lincoln Center nu ar fi avut loc! „Cinema-ul românesc” ar fi fost un capitol încheiat de dicționar, care s-ar fi oprit la „P” # Pintilie, câteva din filmele acestuia de după '89 fiind prezentate la Cannes sau Venetia... Este meritul indiscutabil al lui Cristi Puiu că a relansat cu brio acest cinema – urmat de Porumboiu și de Mungiu.

Nu cred că se poate face o comparație echitabilă între festivalul din decembrie (co-organizat de ICRNY, Festivalul Transilvania și Tribeca Cinemas) și retrospectiva de la Lincoln Center: un festival este ceva care presupune continuitate și titluri recente, în timp ce o retrospectivă este un eveniment excepțional dedicat unei evoluții, cu titluri „patrimoniale”. Poți face un festival în fiecare an, e chiar recomandat (dacă ai cu ce!), dar nu poți face o retrospectivă decât la cel puțin zece ani o dată...

Sălile de la Tribeca sînt mai mici, stilul „arthouse cinema”; sala de la Lincoln Center – Walter Reade Theater – este mare, cred că are cel puțin 400 de locuri. Ce este important este că a existat un public constant la toate filmele. Numărul de spectatori a

variat, normal, în funcție de ziua sau ora proiectiilor și de dublarea proiectiilor (cite două la fiecare film): evident că în weekend sau la proiectiile de seară a fost mai mult public. Afluența cea mai mare (sală plină!) a fost la *Pădurea spinzuraților* și la *Duminică la ora 6* (dintre filmele vechi) și la *A fost sau n-a fost?* și *Moartea domnului Lăzărescu* (deși acestea rulară nu de mult și în rețeaua newyorkeză). Public destul de numeros (sală aproape sau pe jumătate plină) a mai fost și la *Proba de microfon*, *Secvențe*, *Concurs* și *Hirtia va fi albăstră*.

Pe lângă textul din broșură (eu am scris despre filmul românesc de dinainte de '89, Chirilov – despre cel de după), am prezentat trei filme: *Proba de microfon*, *A fost sau n-a fost?* și *Moartea domnului Lăzărescu* (care a și încheiat evenimentul). A fost simpatcă că, la proiectia filmului lui Daneliuc, era în sală și Daniela Codarcea – scenografa și autoarea costumelor la acest film, primul la care a lucrat! Daniela este stabilită în SUA de aproape 20 de ani și a devenit mîna dreaptă a lui Ralph Lauren. În

general, a fost un public „amestecat”, format din americani și români stabiliți în America (la fel ca la Festivalul TIFF-Tribeca); era foarte reconfortant să vezi cozi la filme, cu oameni de toate vîrstele – studenți, pensionari, oameni de vîrstă medie.

A fost foarte interesant să fiu cel mai „longeviv” invitat la retrospectivă: am fost prezent și la deschidere (cînd Pe a ne-a chemat pe toți pe scenă), și la închidere. Aproape că m-am simțit (cum am spus-o la prezentarea din ultima seară) datorită stîng lîmînile peste acest eveniment, ca-ntr-o versiune newyorkeză la *A fost sau n-a fost?*. Un fel de „19.30 la nord-vest de Vaslui”...

Încă un lucru important de precizat: toate copiii filmelor vechi au fost restaurate (de CNC) și re-subtitrate (de Oana Radu, adjuncta Corinei Șuteu)! Aceasta a fost condiția nr. 1 a lui Richard Pe a – obligatorie pentru ca această retrospectivă să aibă loc. Și, vorba lui Florin Mihăilescu, e bine că „ne-am făcut temele”.

Biata artă cinematografică, mereu sub vremi

Florin Mihăilescu, actor și operator
Secvențe (1982, r. Alexandru Tatos)

Recunosc, îmi este străină orice apetență pentru festivaluri, premiere, retrospectivă sau manifestări legate direct de public. Este treaba oamenilor cu talent pentru așa ceva, a celor care fac activism cultural – fără a considera deloc această activitate minoră sau lipsită de importanță. Autorii au spus însă ce au avut de spus cît timp au fost pe platou.

M-am pus totuși în mișcare cu destinația New York, după telefonul Corinei Șuteu, director al ICRNY, care, după o invitație elegantă (cu filmul *Secvențe* de Alexandru Tatos) la „Shining Through a Long Dark Night. Romanian Cinema: Then & Now”, mi-a spus că se realizează cu această ocazie o copie nouă a filmului.

M-a surprins și bucurat faptul că, după un deceniu de tîrnărie genialitate în prim-plan, cuiva îi trece prin cap să propună spre relecturare un film din anii '80. Iată că din țara lui „mai dă-i dracu'” sau „las' că merge ș'asa”, un „film vechi” se propune, după ani de uitare, într-o versiune civilizată unui public foarte avid de cinema și foarte documentat, publicul american.

La insistența coordonatorului american al programului, Richard Pe a, de a se realiza copii noi ale filmelor din retrospectivă, oficialii de la București care, chipurile, conduc cinematografia au înțeles că filmul chiar înseamnă ceva în lumea civilizată, că respectul față de public și față de opera cinematografică ar trebui să fie principală lor preocupare.

Lume multă, prezentare emoționantă, Andrei Both (scenograful filmului, venit special de la San Diego) și cu mine, cam stingheri pe scenă, mai mult obișnuiți în spațiile camerei, ieșim elegant cu câteva cuvinte bine simțite.

Publicul a înțeles foarte bine filmul. Îți dai seama după cum respiră, cum rîde sau cum cade în tăcere. Ritmul secvențelor sau semnificația încadrărilor captează atenția, provoacă.

La sfîrșit, Alex. Leo Șerban ne face un semn cordial: filmul stă bine în picioare. Îmi pare rău că Sandu Tatos n-a apucat asemenea momente. Filmul va umbra prin America în multe orașe, grație efortului ICRNY.

Îmi fac timp și mă reped la Guggenheim să văd expoziția lui Cai Guo-Qiang, *I want to believe*, despre care auzisem la București. Ce expresie puternică poate da mișcarea sugerată a corpurilor sau materialele din care acestea se înfiripă! Îmi dau seama încă o dată cum artele frumoase nu pot fi cîntite din matca lor, față de biata artă cinematografică, mereu sub vremi, prea ușoară victimă a modei sau a lipsei de talent.

Poate că sună patetic... dar dacă am dreptate?

Aceeași unică generație

Iosif Demian,
regizor *O lacrimă de fată* (1980)

În a doua jumătate a lunii aprilie, New York-ul a găzduit două evenimente importante: vizita Papei Benedict al XVI-lea și Festivalul filmelor din România – „Shining Through a Long Dark Night”. Dacă fac abstracție de impresia mea că ar fi fost sponsorizată de o firmă de salubritate, aș mai aminti Bienala artiștilor plastici newyorkezi. Toate trei s-au desfășurat în Manhattan, în imina orașului, care n-ar fi putut să doarmă, chiar dacă voia, din cauza sirenelor poliției și a celor de la intervenții. Mi-ar fi plăcut să cred, odată ajuns la New York, că cele de mai sus fac parte dintr-un singur eveniment: festivalul...

Totul a început cu câteva săptămîni mai devreme. M-a sunat într-o dimineață Consulul general al României la Sydney, pe motiv că cineva de la New York se interesa dacă eu, Iosif Demian, autorul filmului *Lumina palidă a durerii*, mai sînt în viață. Am răspuns: sigur că mai sînt! Filmul respectiv însă nu-mi aparține.

Apoi lucrurile s-au clarificat și, cu ajutorul a două doamne deosebite din partea ICRNY, Corina Șuteu și Silvia Rogoza, am aflat despre organizarea festivalului, despre cel ce a reușit o selecție impresionantă, Richard Pe a, și că și filmul meu, *O lacrimă de fată*, e printre cele selectate. Prezența și contribuția lui Richard – o personalitate cu totul remarcabilă în lumea filmului, de peste 20 de ani în fruntea Festivalului Internațional al Filmului din New York, precum și șansa de a revedea prieteni de altădată m-au convins să traversez oceanul Pacific.

Veniți de pe toate coaurile lumii, ne-am întîlnit, imediat după sosire: Gabor Tarko, Manuella

Cernat, Dan Pița și eu. Au sosit apoi gazdele noastre, alți oaspeți și prieteni. Emoționați de revederi după ani îndelungați, ne-am pierdut ușor în tentativa de a lega discuții coerente, de a afla cît mai multe despre noi și despre alții. Am vorbit despre împliniri, despre familii și filme realizate și despre filme la care mai visăm. Ne-am flatat unii pe alții, în ciuda constatării că unii am cam ieșit de sub „garanție”, că piese de schimb pentru generația noastră nu se mai fabrică (dar că există din belșug piese de schimb pentru generația de azi, fapt deosebit de îmbucurător). Cineva a remarcat că facem parte dintr-o generație expirată. Dacă sîntem într-adevăr expirați înseamnă, mi-am zis, că mai există și pirați prin preajmă. Cît despre ce am fost înainte de a deveni „ex-”, nu-mi amintesc să fi fost un pirat adevărat, poate parte a unei generații de aspiranți și ins-pirați, încă pe picioare și azi, nicidecum ex-terminați... N-a fost nevoie de argumentele mele, filmele noastre, cred, continuă să vorbească de la sine.

Pentru cîteva ore, am fost buni unii cu alții

Revederea cîtorva dintre filmele devenite clasice, în contextul unor debuturi recente, de mare forță, au însemnat pentru mine un moment de revelație de neuit. Sosirea lui Dan Nuțu a creat emoții greu de ascuns. Dan a rămas aceeași prezență impresionantă: aceeași figură marcantă, aceiași ochi pătrunzători. Nu s-a îngrășat și nu s-a blazat, nu și-a pierdut părul și nici năraval pasivității pentru tot ce reprezintă lumea filmului.

Înainte de plecarea spre New York, așteptam cu interes ca acolo să-i revăd pe Nae Caranfil,

pe Radu Muntean, așteptam să-l întîlnesc pe Cristi Puiu, pe Porumboiu; vroiam să dialogăm despre filme, despre filmele lor. Din păcate, n-au ajuns la festival. M-am bucurat să-i cunosc însă pe Tudor Giurgiu și mai apoi pe Ruxandra Zenide, doi cinești, cred (le-am văzut filmele), de mare viitor.

Pentru noi toți cei ce o știam, Anda Onesa a fost o revelație din prima zi a festivalului. Eu aș fi trecut-o în caietul-program pentru prietenia cu care ne-a întîmpinat și pentru acel gest impresionant de a ne invita pe noi toți participanții festivalului la ea acasă, în lumea ei, pe malul estuarului Hudson. Dominați de peisaj și de bucuria prilejului oferit, ne-am înfruptat cu toții din aceeași oală cu salată, ne-am turnat același vin. Pentru cîteva ore, am fost buni unii cu alții și, în sinea mea, am crezut pentru moment că facem parte cu toții din aceeași unică generație.

Judecînd la rece, festivalul a avut un ecou și un succes așteptate și binemeritate de o echipă ineputabilă condusă cu suflet de Corina Șuteu, echipă căreia țin pe această cale încă odată să îi mulțumesc. Mă așteptam la o prezență mult mai numeroasă a spectatorilor români, știind despre comunitatea newyorkeză că e una din cele mai numeroase. Firesc, majoritatea filmelor prezente puteau să trezească nostalgii, am crezut, dar n-a fost așa. Poate au plecat în Spania la muncă, mi-am zis...

M-am impresionat spectatorii americani, întrebările lor, remarcările la adresa filmelor românești de ieri și de azi. Am legat prietenii noi, le-am promis să mai fac filme și să mai vin...

La întoarcerea acasă mă așteptau rînduri din partea unei noi prietene. Îmi scria că New York-ul n-a mai fost același după plecarea noastră. Parafrazînd, aș zice că pentru noi, participanții, New York-ul va fi de acum încolo foarte diferit de cel de dinaintea festivalului. Asta cît mai sîntem în viață.

Sydney, Australia

Ursul din pădurea jocurilor amorțite

Am fost în pădure. M-a dus Afrim. O pădure arămie-aurie care mi-a agățat privirea în crengi. O pădure în care fișii de traume și singurătăți – tata Luigi-sora, Marta-sora Maria, fratele Gianni – se depun pe rumegușul anormalității. Cel mai recent spectacol regizat de Radu Afrim la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Timișoara se joacă într-un spațiu pe care s-a bătut toată Timișoara. Un spațiu fostă sală de sport, exploatat excelent de vizionarismul lui Afrim.

Mihaela Michailov

Una dintre cele mai tari senzații create de lumea vegetală poetică și stranie concepută de Afrim și de scenografa Velica Panduru este că nu pășești într-o locație teatrală, ci într-un cadru halucinant pe care ajungi să-l resimți epidemic, să-l duci în tine, să-l dezvolți continuu ca pe un film decantat afectiv. Sînt extrem de rare spectacolele, cel puțin în România, care au o dimensiune spațială adincită în traseul psiho-fizic al fiecărui personaj, care deschid un cîmp senzorial în spectatori.

Pădurea creată de Velica Panduru devine spațiul activ subiectiv al unui univers (Afrim e printre foarte puștii regi-zori capabili să imagineze lumi organice, fragile, hiperemotive și translucide) care glisează ca o roată de bicicletă udă între luciditate și pierderea oricărui reper.

Afrim e regizorul înșinguraților care bîjbie după pielea caldă, după corpul vibrant al celor de lângă ei, care ating din disperarea vulnerabilă de a fi atinși. O obsesivitate termic-carnală unește definitiv personajele pînă la arderea ațelurilor, pînă la consumul senzitiv total. Corpogena fragilă e link-ul celor pe care iubirea și dăruirea îi transformă în învingători. Nevoia de a bloca procesul duros al alienării, de a găsi pe cineva care să sprinzeze în iubire fără plasă de siguranță domină viziunea afrimiană. Învinșii lui Afrim, expulzații din în-ghipsata normalitate își iau revanșa erotică. Există în toate spectacolele lui Afrim un jogging dement după dorințe îngropate în corpuri care așteaptă să fie surescitare și trezite la emoție.

Afrim – tătucul sărișilor de pe fix

Boala Familiei M, scrisă de unul dintre cei mai jucați dramaturgi italieni tineri, Fausto Paravidino, este un hățis erotic-nevrotic. Afrim renunță la personajul doctorului din textul original, conținîndu-l în celelalte personaje. Familia M își trăiește dependențele, nepuțințele și escapele într-o suspensie temporală, într-o buclă care pare desprinsă de orice cronometru obiectiv, într-un supratimp pliat pe supra-realismul vizual. Timpul subiectiv al personajelor glisează între stagnare și ruptură, între întîmplări reluate circular și spargeri de ritm care răstoarnă substanțial

aparenta aplatizare. În *Boala Familiei M* pare să nu se întîmple nimic. Evenimentele sînt însă scrijelite în mintea și emoțiile personajelor, rotund jucate de toți actorii, fără excese și fără artificii.

O boală degenerativă a creierului manifestată prin regresie infantilă și uitare strînge familia la masa nemişurilor mai mult sau mai puțin conștientizate. Un tată debil cu accese de normalitate și cei trei copii ai săi – două fete și un fiu – jonglează cu frustrările lor pînă cînd moartea băiatului (singurul care spune lucrurilor pe nume) și fuga îi salvează. Fata cea mică – Maria (jucată cu o sensibilitate foarte atent controlată de Malina Manovică, nici o secundă patetică) – e nemulțumită de lipsa de romantism a iubitului ei (Victor Manovică e detașat și sigur pe el), care, atunci cînd o pierde, o dorește mai mult decît oricînd, și începe o relație cu cel mai bun prieten al acestuia. Noul iubit (Colin Buzoianu păstrează echilibrul între agitație, excitație și frustrare) apare pe bicicletă cu un trandafir imens pe cap, desenat și pe una dintre ferestre. Afrim deschide și urmărește un simbol vizual în ipostaze succesive, folosind principiul simulanității acțiunilor.

Ion Rizea concepe un tată care jonglează abil cu senilitatea, care-și fentează luciditatea sorbind la nesfîrșit cafea și halind elegant cocoloașele din mămăligă. Rizea e sîsiitul care topește în el o lume inocentă, tristă și ludică, lumea celor care plîng și rid, amestecînd ciclotomic reacțiile, lumea pierduților în propriul lor cerc imaginar, care se deschide din cînd în cînd pentru a se agăța de frînturile din existența celorlalți. Compoziția actorului evoluează de la articularea sincopată a silabelor galopante la expresivitatea facială dezvoltată în cadre care fac din moacă un personaj: felul în care își tușuește buzele, în care scuipă supă de ceapă sau cafeaua, privirea spălată pe retină ținînd goul sînt semne ale unei debilități perfect arcuite, nejuțată agresiv.

După Tugati din *Krum*, regizat de Radu Afrim – tătucul sărișilor de pe fix –, Rizea accentuează gradul în Luigi din *Boala Familiei M* forța dramatică a maladiei mintale care face din personajul lui un alienat cu o prezență copleșitoare. Un urs uman care trage de sfoară un urs împăiat și cîntă live cu pene de păm pe cap. Rizea și ursul lui trăiesc în pădurea așteptărilor aminate, istovite și de moartea mamei care, fără să apară, e mereu

FOTO: Radu Afrim

prezentă. Boala familiei M vine din blutarea și transferul dorințelor, din singurătățile făcute leapșa. Fata cea mare a lui Luigi, Marta (Claudia Ieremia alternează perfect autoritatea cu impusa mulțumire de sine, mizînd pe un joc extrem de autentic), își faultează propria împlinire îngrijindu-și fără limite tatăl, suportîndu-i capriciile și preluînd rolul mamei. Infuzia de imaginație și nebunia jocului continuu sînt armele fratelui mai mic, Gianni, care moare la final într-un accident de mașină. Frustetea și sinceritatea absolute din jocul lui Eugen Jbeleanu îi transformă rolul într-un manifest al vitalității. Familia se sparge. Boala bîntuie în azilul în care tatăl nu va mai hăli aceleași cocoloașe.

Elemente discret dispuse în contextul lor suprarrealist: pat, televizor, cadă de baie fac ca, printre crengile copacilor, fiecare detaliu să devină un cadru privilegiat vizual.

Trupurile dansează, după care se tăvălesc încețat, după care se ghemuiesc pe pervazul geamurilor. Le luminează soarele care apune peste pădurea umanizată de superbe slăbiciuni.

Trupuri singure își caută mințile neșigure în cel mai poetic și senzorial spectacol din România la ora actuală.

Boala Familiei M de Fausto Paravidino
Un spectacol de Radu Afrim
Traducerea: Alice Georgescu
Scenografia: Velica Panduru

FOTO: Radu Afrim

Radio România Cultural

Noua Revistă Vorbită

o revistă cu NeRV
cu Adela Greceanu

fm

vineri de la ora 15

cultural.srr.ro

Brasov 105 | Bucuresti 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iasi 103,1 | Timisoara 100,7

Evenimente

Radio România Muzical

Seară de operă...
cu și despre Maria Slătinaru-Nistor
Sâmbătă, 24 mai, ora 19

Turneul Stradivarius.
Ultimul recital - Ateneul Român
Alexandru Tomescu și Horia Mihail
Joi, 29 mai, ora 19

Suplimentul
POLIROM
OBSERVATOR
CULTURAL

SAPTĂSĂRI
arhitectura

ROMPRES

97,6 și 104,8 FM
on line muzical.srr.ro
satelit

Radio România Muzical
Classic, Jazz & more

„Coranul nu este mai violent decît Biblia, ba chiar mai puțin“

Abdelwahab Meddeb este prozator, poet, eseist, născut în Tunis și stabilit la Paris, este profesor de literatură comparată la Universitatea Paris X Nanterre, animator al emisiunii „Cultures d'Islam” la postul de radio France Culture.

L-am întîlnit în apartamentul său parizian, luminos, ordonat și în același timp abandonat cărților, fie căptușind riguros un perete de bibliotecă, în salon, fie sufocînd un covor, stivuite pe jos, în biroul de alături. Abdelwahab Meddeb face parte dintre acei oameni rari, pentru că simpli. Simplitatea sa e o grație: un amestec de disponibilitate și de responsabilitate. Pe de o parte, dorința de a împărtăși, fără atitudinea inaccesibilă pe care erudiția profundă ar îndreptăți-o, pe de altă parte un anume curaj de a spune clar lumii, asta îmi place, asta nu-mi place. Cu raționamentul celui care se știe onest, în primul rînd față de sine însuși, dacă aduce argumente. Cu afecțiunea proprie scriitorilor care știu că, ales și împărtășit, cuvîntul mai are poate o șansă de a opri lumea în loc pentru o clipă de reflecție. Cu o stăpînire de sine neverosimilă în preajma unor subiecte explozive. În cărțile sale, Abdelwahab Meddeb a ales să se dărîme odată cu turnurile din Manhattan pentru a înțelege cum să se rezidească pe sine, copil al culturii islamice, adult al culturii occidentale. Niciodată însă martir.

Interviu realizat de
Cristina Hermeziu

Care e locul Tunisiei și al Franței în devenirea personalității dvs., neuitînd de poetica interstițiului, a intervalului despre care spuneți că vă este consubstanțială?

Nimic nu vine să înlocuiască, mai ales pentru un scriitor, ceea ce în psihanaliză se numește „prima scenă”, scena copilăriei. Cred că fiecare scriitor își poartă copilul în interior, e una din particularitățile scriitorilor, ale poezilor. Pentru mine e o scenă fondatoare. De altfel, a fost o scenă profund musulmană, provin dintr-o familie foarte tradițională, conservatoare, care a dat doctori în teologie islamică. De aceea referința islamică a contat tot timpul în munca mea de scriitor, de poet, dar de la 11 septembrie încoace, de fapt de mai devreme, din 1978, lucrurile n-au făcut decît să se înrăutățească: mai întîi a fost Koymeni, apoi „fatwa” împotriva lui Salman Rushdie care ne-a răscolit profund, o serie de evenimente foarte grave venite dinspre Islam care au culminat cu 9/11. Am resimțit un șoc imens și de aceea am început să reflectez asupra a ceea ce am ajuns să numesc „boala islamului”. Cărțile pe care le-am consacrat acestui „rău”

sînt, înainte de toate, o reflecție „pro domo”, a scriitorului care sînt, o reflecție de la mine către mine, deloc politică. Cum se face că această origine care mă constituie, prima scenă care m-a format și la care țin dincolo de orice formă de credință, produce o asemenea monstruoziitate? Trebuia să înțeleg eu însumi și să văd dacă există o porțiță de scăpare. Dacă eu însumi aparțin acestei monstruoziități aflîndu-mă înăuntru. Vedeți, e o problemă vitală. Alături e spațiul european, Franța pe care o ador pentru că e lumea culturii, pentru modul ei de viață. De altfel, eu articulez cele două lumi. A vrea să trăiești în mod poetic în lume, adică să fii în iubirea pentru frumos, să exersezi zilnic imanența transcendentului, să știi că ordinea sensibilă, tot ce ne înconjoară sînt bintuite de invizibil, pentru mine toate acestea sînt o continuitate a părții islamice din mine. Sînt, de fapt, idei grecești care au cunoscut o reformulare arabă în Islam. Cultivarea sinelui, modul poetic de a ființa în lume au avut, bineînțeles, și reprezentări occidentale. E o formă de continuitate. Numai că în țările islamice se instaurează din ce în ce mai mult o ordine morală insuportabilă care nu-mi place, și atunci, pentru a-mi exersa voința de a trăi în cultivarea sinelui, idee grecească dar și musulmană, a mă găsi în Europa e o fericire.

V-ați născut în Tunis. Cînd ați venit în Franța?

În Franța am venit tîrziu, la 20 de ani, în 1967, pentru studii. Făcusem trei ani de facultate în Tunis, în epocă învățămîntul era foarte bun, am venit să continui la Paris, dar intenționam să rămîn pentru că în Tunis mă simțeam un pic în exil. Voiam să fiu într-o mare capitală culturală. Drama e că în 30 de ani statutul Parisului s-a schimbat în mod surprinzător.

Parisul nu mai este o capitală culturală?

Cum să vă spun, francezilor nu prea le place să fie atacați frontal precum a făcut-o jurnalul „Times”, afirmînd și analizînd decadența actuală a culturii franceze. Dar, din păcate, despre asta este vorba. E foarte curioasă fatalitatea istoriei: pentru că iubirea pentru Franța, alegerea ei, mă conduce de la o grandoare culturală destituită, cea a arabilor, la altă grandoare culturală pe cale de destituire, cea a francezilor. Tocmai m-am întors din Filipine unde am ținut niște conferințe. L-am întîlnit pe Francisco Sionil Jose, cel mai mare scriitor filipinez, am discutat mult. Are 83 de ani. Și-a construit opera și viziunea asupra lumii bazîndu-se pe patru experiențe: o cunoaștere profundă a arhipelagului Filipinelor

(jurnalist fiind, a realizat nenumărate reportaje și sînt multe probleme în Filipine), a trăit și cunoaște profund lumea Americii, Japoniei și Chinei. Acesta e acum centrul lumii. El cuprinde, cu spiritul său, totul. Firește, iubește Franța, vine din cînd în cînd aici cu traducătorii și editorii săi, dar, de fapt, Franța nu mai este un centru, e în afara cîmpului de interes al lumii. Spre marea mea surprindere, nimeni în Filipine nu voia o conferință în limba franceză. Singura conferință în franceză am ținut-o la Alianța Franceză, pentru comunitatea francofonă, puțin numeroasă la Manila. În universități m-am exprimat fie în engleză, fie, spre surprinderea mea, în arabă. În departamentele de studii islamice sînt destui vorbitori de arabă. Chiar în cadrul unor universități de studii de politică, în sudul Filipinelor, într-un amfiteatru de 500 de persoane erau 50 de vorbitori de arabă.

Cite limbi vorbiți?

Stăpînesc bine franceza și araba. Engleza e o limbă pasivă, n-aș îndrăzni să o vorbesc în Anglia; în America, da. Citesc apoi în italiană și în spaniolă.

Continuare în paginile 10-11

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu & Emil BRUMARU

Fragment periculos

Veronica D. Niculescu: „Baloane de săpun se pot face și din soluția de spălat veceul.” Așa i-am zis. Apoi am inventat o poveste cu o rază înclinată, care ar fi căzut nedrept de frumos într-un nefericit moment pe chipul unei fete necunoscută, altminteri o fată oarecare. Raza, și nu faza, raza de lumină e cea care i-a furat iubitul, lăsînd-o pe prietena mea așa, palidă și tristă, părăsită, privindu-se întruna în oglindă, căuțînd explicații... Ne sorbeam ceaiurile de portocală. Îi inventam povești după povești, ea rîdea. Chestia cu balonul însă era singura absolut adevărată.

Emil Brumaru: Ei, chestia cu veceul e, zic eu, destul de interpretabilă. În *Primăvara neagră*, Henry Miller are pagini fermecătoare, la capitolul „O după-amiază de simbătă”, despre closete, veceuri, toalete, vespasiene... ceva feeric aproape. Face un elogiu de neuitat cititului în toaletă, în recreații... Nu dau citatele care-s voluptuoase... acolo i-a înțeles, scrie el, pe Boccaccio, pe Rabelais, pe Petroniu... etc. Se ajunge pînă la Hemingway, Dos Passos... „Vreau o puritate clasică unde căcatul e căcat și îngerii sînt îngeri.” Iar baloanele făcute din soluția aceea de curățat veceul irizează, ca și cele din săpun Cheia, curcubeie plăpînde, plutitoare... Normal că trebuie să fie și raza de soare acolo... Mai ales dacă intervine o poveste tristă de dragoste...

V.D.N.: Ingrozitor de plictisit, pui jos, între chiuvetă și mașina de spălat rufe, sticloața cu Mr. Proper. Din izbitura de podea, poigănița fină formată în gura sticlei se umflă și se desprinde. Fiiința asta nouă, balonul, se ridică ușurel pînă în dreptul ochilor tăi uluiți. Și, da, nu e cu nimic diferit de cele din copilărie, cu infini-nite sclipiri colorate. Și pocnetul mic, autodistrugător, ca de inimă de căprioară speriată, e la fel de

încîntător. Iată ce nu s-a spus în reclama la Mr. Proper. Nu mă pot abține: o povestioară despre cititul în toaletă. Abia ce apăruse *Lolita* la noi (cu acea copertă oribilă). Încîntată, i-am împrumutat-o unui coleg, fotoreporter cu viziuni interesante, căruia mă așteptam să îi placă... știți cum îți vine să împarți cărțile dragi... Fericit la culme, mi-a mărturisit peste cîteva zile – da, era fermecat, o citea la toaletă, nu mai ieșea de acolo! I-am spus: „Știi ce, poți s-o păstrezi, că-mi iau eu alta”. A fost mișcat de gestul meu minu-nat! Mișcat profund, așa zice!

E.B.: Adevărul e că nu am citit niciodată în toaletă! Pur și simplu, și sper să nu par grobian, acolo încerc alt deliciu, cel al defecării, ca să mă exprim medical... Păi cînd te caci, te caci, nu citești... mai pe șleau... Iar cînd citești e altă mîncare de pește... Nu le poți „savura” pe amîndouă concomitent... zise hobbytul ce-i doar un hobbyt, acolo... ups! Cred că Smeagol (Gollum) m-ar înțelege perfect! Deși e un hobbyt decăzut, dragă-doamne!!!

V.N.: Chiar că ups! Intrăm pe un teritoriu periculos. Eu altceva nu înțeleg: oamenii ăștia, cu astfel de obiceiuri, în cît timp reușesc să citească o carte? Într-o lună, două, un an? Cum să îți coordonezi viteza de citit pe pagină cu timpii dintre așezatul pe colac și trasul apei? Drame, să dăm foaia!... Și oare obiceiul ăsta – al altora, al altora, să nu uităm să repetăm asta! – datează din Epoca de Aur, cînd se foloseau la baie ziarele „Scînteia”?

E.B.: Haha! Eu nici acolo nu citeam „Scînteia”!!! Păi, știu eu, chestia cu timpul... Uite că timpul trece, trece, trece și într-un veceu banal de bloc... Mai ales acolo...

V.N.: Hahaha! Și e tocmai ziua Răposatului!

(Va urma)

ABDELWAHAB MEDDEB:

Am susținut de la început Versetele satanice

Continuare din pagina 9

În scrierile dvs. se simte o apropiere aproape senzuală de cuvînt, de text, de limbă. E o influență a culturii arabe sau e pur și simplu atributul poetului care sinteți?

Este iubirea pentru limbă. Pentru istoria cuvintelor, pentru circulația lor. Sînt fascinat. Sartre are o vorbă frumoasă, limbă este „ușa glisantă” între literatură și dicționare. Iubesc nespun dicționarele.

În scrierile dvs. vă autodefiniți în acest fel: „mă constituie simbolic în credința arabă”. Cum s-a strecurat în această definiție o anume distanțare de origini?

Credința eu nu o repun în discuție, o las în enigma și în complexitatea sa. Dar nu asta contează cel mai mult pentru mine. Realul, simbolicul și imaginarul sînt, după Lacan, cele trei ordine care structurează o ființă. Toate cele trei mi s-au constituit pe marginea Coranului și a referințelor islamice. Fiecare are nevoie de o referință pentru a se structura, această referință m-a structurat psihologic pe mine.

Ceea ce surprinde în demonstrația pe care o faceți în cartea Boala Islamului (La Maladie de l'Islam) este poate nu atât faptul că Occidentalul a uitat de vocația culturală și artistică din istoria și devenirea Islamului, ci că însăși lumea islamică a uitat-o!

Exact. De aceea eu spun că remediul la boala Islamului cere mai întîi o anamneză din partea musulmanilor, și utilizez conștient acest termen psihanalitic, psihanaliza însăși e o formă de anamneză. E vorba de a ajunge cît mai departe posibil în procesul amintirii pentru a găsi elemente reale, și nu imaginare, legate de prima amintire. E foarte important pentru musulmani pentru că astăzi Islamul e foarte simplificat, e un Islam constituit complet pe baza de semne identitare distinctivă cu totul anticongestive. De exemplu, relația majoră cu grecii care a contribuit la splendoarea Islamului este cu totul uitată. Trebuie să revenim la asta, în mod propedeutic chiar, pentru a confirma faptul că a ne occidentaliza e normal, din moment ce avem aceleași izvoare ale modernității. Știți că privit din China, Islamul e o lume formată occidental, nu oriental.

De ce atunci Coranul e atît de prost citat, doar în ceea ce conține el violent? Subliniați în cartea dvs. că există nenumărate versete blinde, care promovează toleranța față de ceilalți...

Violența este conținută în Coran, dacă n-ar fi acolo, lucrurile ar fi foarte simple. Trebuie să admitem că poți fi foarte bine musulman integrist citind pur și simplu din Coran. Problema este de interpretare și de ierarhizare a ceea ce citești. Coranul nu este mai violent decît Biblia, ba chiar mai puțin. În Vechiul Testament există extrem de multă violență, o demonstrează astăzi unii specialiști. Chiar și în numeroasele sale legi, Legea sclaviei, Legea Taliunului, Legea inegalității între femei și bărbați, poligamia, Coranul are fără excepție echivalențele juridice în Biblie. Dar Coranul le formulează mai cu blîndețe, ca și cum Coranul ar fi ținut cont de îndulcirea evanghelică ce se operează față de Tora. Din păcate, astăzi nu această tendință de îmblînzire este pusă în valoare, e mult de făcut în sensul acesta. Singura posibilitate pentru a conjura violența coranică și lectura pe care integriștii o favorizează este de a decanta cele două tendințe: tendința transitorică cu mesajul peren și mesajul care merită neutralizat prin contextualizare istorică. Pentru că atunci cînd s-a născut Coranul, în spațiul antropologic care e al său, a constituit un progres din toate punctele de vedere, doar că umanitatea a continuat, de atunci, să progreseze. Coranul coresponde precis unei etape patriarhale, bazată pe privilegierea descendenței masculine („lignage agnatique”), dar restul lumii a evoluat construindu-se acum pe principiul egalității tuturor. La asta trebuie să ne adaptăm cu toții. Operația e

cu totul posibilă dacă este voință în acest sens, din păcate Islamul se vrea bazat pe o universală distinctivă și total opusă Occidentului. Cu ceva timp în urmă, scriitorul filipinez m-a întrebant de ce Islamul actual e construit pe un sentiment anticongestiv. China, care nu e o civilizație occidentală și a cărei hegemonie mondială este de neoprit, nu cunoaște acest sentiment.

Ce i-ați răspuns?

Că îmi confirmă tezele și analizele pe care le expun în cărțile mele: China e în acțiune, Islamul în reacțiune.

Credeti că, după 11 septembrie, lumea occidentală își mai acordă șansa de a-și reaminti natura profundă a lumii islamice, faptul că nu se reduce doar la integristm?

Pe de o parte, e necesară anamneza în lumea musulmană despre care am vorbit. Pe de altă parte, este nevoie, și nu înceț să lucrez în această direcție, ca occidentali să iasă din necunoaștere. E fundamental. Pentru că dacă vom cunoaște Islamul istoric, asta va crea un fel de liniștire. Dar nu e numai acest lucru, sistem într-o situație foarte periculoasă și cred că lucrurile se înrăutățesc din ce în ce mai mult, pentru că n-am găsit calea cea bună pentru a conjura răul islamic.

11 septembrie este însă un obstacol în acest sens...

Da, dar răspunsul față de 11 septembrie ar fi putut fi de mai multe feluri. Războiul mondial contra terorii, trebuie să recunoaștem, America l-a pierdut. N-a făcut decît să sporească, în mod spectaculos, ura occidentalilor printr-o serie

PREMIUL DE LITERATURĂ FRANCOFONĂ „BENJAMIN FONDANE”

De trei ani, pe 20 martie, Ziua Internațională a Francofoniei, România acordă, prin intermediul ICR Paris, Premiul Internațional de Literatură Francofonă „Benjamin Fondane” unui scriitor de limbă franceză, dar care nu are naționalitate franceză.

Premiul „Benjamin Fondane” de literatură francofonă, creat de ICR din Paris în parteneriat cu Asociația „Printemps des poètes” și Societatea de Studii Benjamin Fondane onorează memoria lui Benjamin Fundoianu (1898-1944), scriitor evreu de

origine română, care, instalindu-se în Franța în anii '20, și-a scris opera principală în limba franceză. Poet, eseist, filosof existențialist, Benjamin Fundoianu a murit tragic în lagărul de la Auschwitz.

La edițiile anterioare, ICR Paris a acordat acest premiu lui Petr Kral, scriitor de origine cehă, în 2006, și lui Abdelwahab Meddeb, scriitor de origine tunisiană, în 2007. În 2008, premiul revine scriitorului de expresie franceză Nimrod, originar din Chad.

Central National al Daniei
mai / iunie

29 și 30 mai - Sala Rondă, ora 20:00	Stil (premieră) - Brynjar Bandlien
1 iunie - Mediatecă și Sala Rondă, ora 20:00	Dance Film - Paul Durdica și Maria Draghici
3 iunie - Mediatecă și Sala Rondă, ora 20:00	Doomsdaymach / Birds - Pedro Gomez Egana / 2 reprezentări
4 iunie - Studio 1	Atelierele strîmbe
5 iunie - Sala Rondă, ora 20:00	Miercurea lejeră - Maria Baroncea și Eduard Gabia
6 iunie - Sala Rondă, ora 20:00	The part - Antonija Livingstone
7 iunie - Sala Rondă, ora 20:00	Mary's Dance - Antonija Livingstone
8 iunie - Mediatecă	Strîmb filmnight - Jean Genet, Ciprian Muresan, etc
10 iunie - Sala Rondă, ora 19:00 și 21:00	Dance (Practicable) - Frederic Gies / Deschidere Frederic de Carlo / 2 reprezentări
13 și 14 iunie - Sala Rondă, ora 20:00	Poarta Sărutului - Brynjar Bandlien și Manuel Pelmuş
14 iunie	Party cu Daniel Wang și Tom Wilson

Reprezentări de luni până vineri, între orele 10:00 - 16:00 la tel. +4031 318 66 76 / 07468 999 42 sau la adresa e-mail reprezentari@icr.ro

» „Regimul «Bush» a transformat America într-un stat brejnevian. Acum America e pe cale de a se dezmetici. Acest fenomen e grav pentru toată lumea, pentru Europa nu mai vorbim.”

ABDELWAHAB MEDDEB DENUNȚĂ „BOALA ISLAMULUI”

Abdelwahab Meddeb, scriitor, poet, eseist, născut în Tunis și stabilit la Paris, este profesor de literatură comparată la Universitatea Paris X Nanterre, animator al emisiunii „Cultures d'Islam” la postul de radio France Culture. Autor a zeci de titluri traduse în 18 limbi, scriitor recunoscut în mediul intelectual francez, Abdelwahab Meddeb analizează, cu cărțile pe față, civilizația Islamului în lumea contemporană, trecind dincolo de clișee, arătându-i splendoarea trecutului, explicându-i tensiunile, denunțându-i derivatele. În 2002 primește Premiul François Mauriac pentru eseu *La Maladie de l'Islam* (Seuil) și Premiul Max Jacob pentru volumul de poezie *Mati re des oiseaux*. În 2007 este laureatul Premiului Internațional de Literatură Francfonă inițiat și acordat de ICR Paris pentru volumul său *Contre-priches*. Ultima carte, *Sortir de la malédiction. L'Islam entre civilisation et barbarie*, apărută recent la Editura Seuil, îl situează din nou în mijlocul dezbaterilor despre „bolile” și „căile de însănătoșire” ale Islamului, devenit a doua religie în Franța. Cel care l-a susținut deschis pe Salman Rushdie la apariția *Versetelor satanice*, afirmă că Islamul nu are altă cale decât împăcarea cu lumea contemporană, arătând cum poți fi modern, rămânând, în același timp, musulman.

de erori care mai de care mai spectaculoasă. La început am susținut războiul din Irak și după aceea m-am panicat. Am văzut că lucrurile merg spre catastrofă chiar de pe 23 aprilie, când America s-a declarat victorioasă. Am văzut două lucruri: americanii au abandonat menținerea ordinii la Bagdad, am văzut spolierea muzeelor de către mulțime, care de rasă ai lui Saddam Hussein pe care oamenii ignoranți i-au înhămat la plug, și mi-am zis că lucrurile sînt foarte grave. În Afganistan n-a existat nici o minimă etică a războiului, cu bombe oarbe care au făcut victime nevinovate. E adevărat, unii spun că nu poți alătura „etică” și „război”; ba da, chiar în Franța a numiți gînditori creștini au provocat o mare dezbateră în timpul celui de-al doilea război mondial. Dar în Afganistan ar fi trebuit mult mai multă prudență în manipularea armelor, ținte mai precise și, în plus, era nevoie de un plan Marshall, și nu de susținerea unui guvern cu totul corupt... Vedem ce se petrece acum. E o teribilă greșală a statului american, care dintr-un stat pragmatic, ceea ce ar trebui să reprezinte esența sa, a devenit un stat dogmatic, ideologic. „Bushismul”, care, rînit, și-a transformat suferința în ideologie, i-a pus imediat pe gînduri pe prietenii mei americani care simțeau presiunea asupra spațiului academic, în America un spațiu sacru, cu totul liber... Regimul „Bush” a transformat America într-un stat brejnevian. Acum America e pe cale de a se dezmetici. Acest fenomen e grav pentru toată lumea, pentru Europa nu mai vorbim. În cele din urmă, America va ajunge la o înțelegere cu China, ca să-și mențină hegemonia mondială. Axa s-a mutat acum în Pacific.

Nu sînteți de părere că e o fatalitate...

Nu. Discutam încă din 1982, în Italia, cu Fernand Brodel, pe atunci în viață, despre migrarea a ceea ce el numea „capitale lumii”, care a trecut din bazinul mediteranean, dinspre Venetia-Genova spre Amsterdam, apoi spre Londra și New York, iar de acum înainte e în Pacific, o vedem mai mult ca oricînd. De aceea trebuie din nou salvat spațiul mediteranean. Nu e o glumă. Mi se pare că viitorul Europei ține mult de restaurarea relațiilor cu sudul Mediteranei pentru a face

față alianței ineluctabile sino-americane. Nu sînt deloc un fan al președintelui Sarkozy, are reacții bizare și e un fan-tasc, dar asta nu înseamnă că intuiția sa cu privire la o uniune mediteraneană nu e cu adevărat importantă și trebuie luată în serios. Trebuie investiți bani în acest organism. Am văzut cum Spania s-a metamorfozat și a devenit o țară modernă, aflată în totală fază cu spiritul european, grație banilor europeni. Aflu că dacă Uniunea Europeană acordă unei țări ca Ungaria sprijin financiar care reprezintă o sută, fondurile pe care Europa le dă pentru malul stîng al Mediteranei reprezintă 1 dintr-o sută. La acest lucru se adaugă faptul că pericolul reprezentat azi de islamism, ceea ce are el rău și distructiv, este interior Europei. Avem de a face acum în Franța cu o putere politică ce vine din alianța dintre islamism și altermundialismul extrem de periculosă. Ea se dezvoltă în locuri abandonate, în periferii, așa cum islamismul prosperă în locurile uitate de pe malul stîng al Mediteranei, afectate de decăderea statelor respective. Trebuie să ne gîndim foarte serios la aceste lucruri și la modul în care putem interveni pentru a forța destinul să o ia în altă direcție. E un front de lucru triplu, politic, economic și ideologic deopotrivă.

Sînteți pesimist sau optimist în această privință?

Pentru perioada imediată sînt pesimist pentru că nimeni nu ia în serios aceste lucruri. Eu sînt în contact cu oameni politici, le vorbesc așa cum vă vorbesc și dvs., dar e foarte curios cum oamenii politici nu știu ce înseamnă un plan de urgență, toată istoria lumii ne-o demonstrează.

Cărțile dvs. au fost traduse în 18 limbi, inclusiv în țări de tradiție musulmană din Magreb, în Bosnia sau Albania. Cum au fost primite în aceste culturi?

N-au suscitad dezbateră pe care mi-aș fi dorit-o, s-a evitat chiar acest lucru. A fost foarte util pentru cei care se simțeau cu totul pierduți, mai ales tineri, care nu se aflau sub tentația mesajului islamist, dar simțeau această presiune care constituie un fel de fundal permanent. Au

găsit niște criterii de restructurare în cărțile mele.

V-a fost vreodată frică de ideile și convingerile pe care le susțineți?

Pînă acum nu. Dar acum a început o campanie foarte violentă împotriva mea pe Internet, după recenta emisiune tv în care am discutat în contradictoriu cu Tariq Ramadan (n.r. – cunoscut intelectual elvețian de origine egipteană, i se atribuie teza potrivit căreia un musulman trebuie să respecte regulile țării occidentale de adopție doar dacă nu contravine unor principii ale Islamului; dezbateră a fost difuzată pe 30 ianuarie 2008, în emisiunea „Ce soir ou jamais” pe France 3). Pentru moment sînt doar insulte, nu și amenințări, dar nu e deloc amuzant.

Ce vă spune România?

Îmi răsare în minte cartea lui Henri Focillon asupra artei populare românești. O carte foarte frumoasă. Îl citeam pe Focillon pentru studiile sale asupra Evului Mediu francez, asupra artei gotice și am fost surprins să descopăr această carte care m-a pasionat imediat. Am descoperit două elemente care mă definesc pe mine și care aparțin acestei țări ce îmi pare îndepărtată și pierdută într-un spațiu slav: latinitatea și Orientul. Există elemente otomane în această artă populară, așa cum în Tunisia, de unde vin eu, există multe elemente otomane. Dacă am o sensibilitate către România, de aici se trage.

În România, Editura Polirom a publicat recent traducerea cărții lui Salman Rushdie, *Versetele Satanic*, și acest lucru a provocat emoții traductorilor și editorilor, pentru că au existat mesaje de amenințare. Ce părere aveți?

Eu am susținut de la început cu intensitate cartea lui Rushdie. Noțiunea de „maladie de l'Islam”, boala Islamului, mi s-a cristalizat în minte în momentul cînd a fost declarată fatwa în privința lui Rushdie. Atunci mi-am spus că sîntem pe cale de a ajunge într-un stadiu foarte grav dacă ne atingem de literatură, dacă nu mai știm ce înseamnă o ficțiune. În

același timp, am fost vreo 60 de intelectuali de origine arabă care am publicat împreună o carte aici, în Franța, intitulată *Pour Rushdie*. Eu am amintit atunci că voci disonante în interiorul Islamului, ați care vedeau în profeti doar niște magicieni sau vrăjitori au existat încă din secolul al X-lea, așa încît să mai fi astăzi scandalizat de o voce precum cea a lui Rushdie n-are nici un sens... Iar numele său e încărcat de simboluri, „Rushdie” înseamnă „cel ghidat, înțelept”, numele arab al lui Avroeroes...

Care este teza ultimei dvs. cărți, *Sortir de la malédiction. L'Islam entre civilisation et barbarie*, apărută recent la Editura Seuil?

Propun o cale de însănătoșire a Islamului. Ar fi vorba de un Islam care ar aparține liberalilor, prin analogie cu mișcarea evreilor liberali care s-a născut la New York. Cum să fi modern, rămînînd în același timp musulman. Nu putem fi moderni dacă nu sîntem „infidel”. Fidelitatea infidelă este ideea pe care o propun. Cum să continui să fi musulman trăind „durerea sciziunii”, ca să reiau expresia lui Hegel, deci să treci dincolo de acest doliu al despărțirii de origini și să continui să fi musulman în ceea ce rămîne din Islam după acest doliu. „Fidelitatea infidelă” este expresia pe care o folosește Jacques Derrida referindu-se la iudaismul său.

În cartea anterioară, *La Maladie de l'Islam, pentru a întări o argumentație erudită și rațională, îi chemați sistematic în sprijin pe poeți, pe scriitori, pe artiști. E felul dvs. de a afirma că, pînă la urmă, arta, spiritul creativ vor salva lumea?*

Eu comunic așa cum sînt și cu mijloacele care îmi sînt proprii. De aceea au existat pe alocuri confuzii, unii au criticat cartea citînd-o cu ochii politologului sau ai istoricului. Eu nu sînt nici politolog, nici istoric. Sînt un specialist de literatură comparată, marcat profund de literatură și, înainte de toate, sînt poet. Fac politică în maniera în care Lamartine, Chateaubriand sau Victor Hugo au făcut politică.

După cincizeci de ani

Am văzut recent, pe un forum, o discuție pornind de la textele mele din „Suplimentul de cultură” grupate sub titlul caragialian „Infamie”... Problema esențială a unuia dintre contributori era aceea că, nedînd în clar numele scriitorilor care m-au dezamăgit prin comportamentul lor uman, îi incit, dar nu-i satisfac curiozitatea. Ar vrea să știe și el cine este distinsa poeză și eseistă de la Cluj care mă numea fratele ei mai mic, cine e romancierul parabolic, autor de trilogii ilizibile, cine e X și care e Y. Nu le-am dat și nu le voi da însă numele acestora din două motive, care mi se par

la fel de întemeiate. Unul e acela că discuțiile, contactele, întîlnirile din spațiul privat nu pot fi translate în cel public fără acordul actanților. Nu pot da numele acestor scriitori dintr-o elementară politețe și dintr-un scrupol moral. Poate că eu mă înșel, poate de fapt ei s-au purtat ireproșabil și eu mă aflu într-o gravă disfuncție perceptivă. Poate că ei nu m-au injuriat după o cronică negativă și nu m-au lăudat înainte de ea. Poate că totul este o iluzie. Lăsînd gluma deoparte, a lucra cu identitățile reale ale unor personaje din lumea culturală presupune, precum în cazul jurnalelor, o

distanță de cincizeci de ani între momentul redactării și cel al publicării. După jumătate de veac, promit să dezvălui curiosului de pe forumul plin de nickname-uri toate numele implicate. N-ar fi rău însă ca pînă atunci să-și curețe puțin ograda electronică de injurăturile anonime.

Al doilea motiv îl găsesc în nivelul de reprezentativitate, generalitate a unor fapte, reacții, atitudini pentru mine dezamăgitoare. Mai trist decît faptul că sora mea mai mare s-a purtat astfel este faptul că eu anticipăm, în bună măsură, reacția ei. Că exact aceleași lucruri se întîmplau și pe vremea lui E. Lovinescu (citiți-i *Memoriile*), că aici nu vorbim despre ac-

cidental și individual, despre întîmplări bizare, ci despre elemente și simptome ale unei mentalități pe care o putem verifica pe pielea noastră. Conform acestei mentalități (ce acoperă cu diverse retorici unul și același lucru), criticul care te laudă este remarcabil, inteligent, fin, erudit, cu intuiții formidabile; iar criticul care te... critică este un om de nimic, un impostor, un comentator care habar n-are de literatură, un ins resentimentar, un depozitar de interese oculte.

Întă mecanismul „receptării” textelor noastre critice. Să privim în urmă. De cite ori ați văzut un scriitor autohton care să recunoască, deschis, măcar o hibă a unei

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

cărți ieșite de sub mîastra-pană? De cite ori ați văzut un autor român care să mulțumească public criticului pentru obiecțiile făcute? Mari, mediocri ori mici, scriitorii au aceeași reacție atît de previzibilă, impregnate de vanitate auctorială, dominate de iritarea că un critic sau altul nu i-a lăudat „pe cit ar fi meritat”. Este problema lor, desigur, dar e totodată și problema noastră. Cum am reacționat noi înșine la critici primite de la alții, care a fost comportamentul meu, privat

și public, în acele inconfortabile cazuri?

Sper că am fost la fel de elegant, de urban, de obiectivat precum s-au arătat, atunci cînd nu le-au convenit evaluările mele, Ion Simuț, Ștefan Agopian, Lucian Dan Teodorovici sau Marius Ianuș. Numele de autori realmente importante, pe care mă bucur să le mai citez o dată.

Spre rușinarea unor colegi de breaslă (X, Y, Z); și intru satisfacerea curiozității avide a cititorilor curajoși de pe forumuri.

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Trompetele de faină

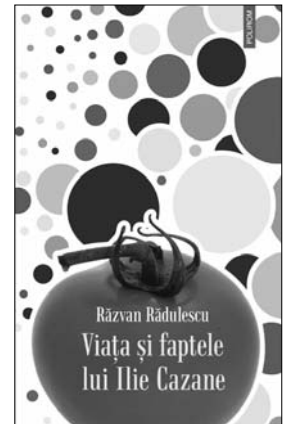
Nici nu mi s-a stîns bine săptămîna trecută chiotul stîrnit de spectacolul ca-n basme dat de Filarmonica Banatul pe apa Begăi, și mi-am și încasat o palmă peste scăfrilie. Mi-a troscănit-o prietenos însuși Silviu Lupescu, care-i, pe bune, un mega-, hiper-, super-meloman. Am făcut prostia de-a mă pripi și de-a scrie că muzica din *Anonimul venețian*, susurată în urechile timișorene în timp ce pe dinaintea ochilor luneca o gondola, a fost compusă de Benedetto Marcello. Nici vorba! E capul de operă al fratelui Alessandro. Am înghițit în sec și mi-am înfrînt elanul de-a mai scrie și-n rubrica de azi tot despre bucuriile muzicii, chit c-aș fi avut motive gîrlă. Căci în ultima vreme muzica i-a făcut pe timișeni să iasă din birloguri și să umple sălile de concert, opera, domurile catolice, o biserică luterană, o sinagogă, dar și cluburile, cafenelele, terasele, galeriile de artă, parcurile, piețele, strada. Aș fi vrut să povestesc despre cum s-au întors acasă doi mari muzicieni, unul la Lugoj, altul la Timișoara, unde s-au născut acum 82 de ani: Gyorgy Kurtag și Gabriel Banat. Unul e compozitor celebru, celălalt – mare violonist. Primul a venit de la Paris, al doilea de la New York. M-aș fi întrebat ce i-a adus după atîta amar de vreme înapoi și cred că aș fi știut să răspund. Apoi mi-aș fi strămutat bucuria în cele opt zile ale festivalului de muzică veche. I-aș fi înălțat cu grăbire inim de slavă și lui Scott Henderson, care i-a scos din minți cu ghitară lui pe clubberii de la *The Note*. M-aș fi ambalat după aceea cu maratonul internațional *Timișoara muzicală* și n-aș fi ratat să scriu despre tot ce s-a putut asculta la SudentFest.

Dar cuvintele venite cu poștalionul electronic m-au uimit și speriat mai ceva ca ochii bunicuței pe Scufița Roșie: „Melomana tatii,

îți amintesc că în muzicile țapene nu-i ca la filologie, unde fiecare scrie ce vrea și cum îl taie mîntea”. Păi, cam mîmnda. Ba totuși mmmnu. Ca să nu ne înconțrăm degeaba, am trecut grabnic la literatură, spre care-am fost împinsă, ca spre-o capcană, de ghiduşii organizatori ai Studentfest-ului. Deși nu critica de poezie-i meseria mea, am zis acum o lună, cot la cot cu Daniel Vighi, că da, vrem să-i lansăm pe Komartin și Manasia la Cărturești. Dar pe măsură ce se apropia ziua cu pricina, pe măsură ce auzeam că atelierile de poeziaioane, maratoanele de lectură, debaterile junilor poeți zbirnîie, mi se chircea inima: ce-o să fac? Le-am citit volumele și mi-au plăcut. Am conșpectat ce-au scris criticii meseriași despre ei și mi-a plăcut. Am bifat cum douămîiști sar la jugulara nouăzeciștilor și cum aceștia dau în cap generației '80 și mi-a plăcut. Dar ce să spun? Cum să vorbesc despre poezie? Ce să explic? Și-am ieșit la liman cu o idee care-a avut spor, ba chiar a plăcut și a așîtat atmosfera: am xeroxat pe alese cite-un poem din Tzara, Blecher, Bogza, Gellu Naum, Petre Stoica, Mușina, Cărtărescu, Cristi Popescu, Manasia și Komartin, din care am citit de-a valma, fără să spun despre cine-i vorba. Și i-am pus pe cei de față, puzderie de poeți tineri și vîrstnici, să ghicească cine-i autorul sau măcar am cînd au fost scrise versurile. Hai să vă văd: „Pe un gramofon de apă notele plouă după cum heruvimii fainii cîntă din trompetele de faină în timp ce elefantul meu și-a încurcat trompa într-o spirală fără sfîrșit fără punct și fără virgulă fereastra s-a desfăcut din zid și a plecat în lume drum bun”. Hm? Dacă ați ghici, ați înțelege de ce în librăria Cărturești a pogorît joi, 15 mai, ora 16,45, un fel de concorde, ba chiar o brumă de bucurie.

Pisica de Cheshire

Titlul romanului *Viața și faptele lui Ilie Cazane* anunță o epopee burlescă, o parodie a realismului socialist cu eroi ai clasei muncitoare care se înscriu în gospodăria colectivă, salvează abatajul sau urmăresc sabotorii prin munți. Numele eroului, cel puțin, trimite spre marile realizări de genul Bumbęști-Livezeni, Canalul Dunăre-Marea Neagră și, ei, da, Porțile de Fier II sau „Cazanele”, mult trîmbițata ctitorie a deceniilor ceaușiste. Mai aflînd și că romanul a fost tipărit prima oară în 1997, la puțin timp după apariția scrierilor nouăzeciste de top, cu parabolica și apocaliptica lor critică socială, cititorul are tot dreptul să se aștepte la o scriere re-vașardă, tezigă ca pe vremuri, dar cu semn schimbat, și să se pregătească în consecință.

Doris Mironescu

Numai că trickster-ul Ilie Cazane și, odată cu el, trickster-ul Răzvan Rădulescu îi vor fi jucat o festă acestui cititor. Romanul nu se învîrte prea mult în zona „comunismului de cazan”, gen Șantierule Tineretului. De altfel, stau și mă gîndesc, se pare că autorul și-a făcut o specialitate din a lansa romane cu titluri înșelătoare, care oferă surprize încă de la primele pagini. Și titlul *Teodosie cel Mic* trimitea mai degrabă la finețuri bizantine, cu împărați minori patronind o Curte coruptă, cu mai mulți centri de putere, în care intrigile coexistă cu harul sfințeniei, iar sugrumările au loc în iatac, cu fur de mătase.

Nimic de acest gen în fantasy-ul postmodern pentru copii ușor sadici, publicat în 2006. La fel și în *Ilie Cazane*: titlul păcălește, iar surpriza este una foarte plăcută. Slavă Domnului, autorul nu produce o parodie scrisă și lipsită de farmec. El nu se face sclavul nici unei teze și nu ne obligă nici pe noi să-l urmărîm legați cu lanțurile obligației morale. În locul constrîngerii, Răzvan Rădulescu preferă seducția, iar în locul unei ficțiuni grele de responsabilități, el desfașoară o poveste captivantă, scrisă cu mijloacele unui prozator reductabil.

Răzvan Rădulescu și-a dovedit puterea de a mesmeriza cititorul

Nu trebuie să credem că povestea lui Rădulescu este captivantă de la sine, că autorul imaginează pur și simplu anecdote lungi care să țină cititorul cu sufletul la gură. E drept că au loc areștări și anchete ale Securității, crize de misticism și ședințe spiritiste, ba chiar și diavolul își face la un moment dat apariția, într-un compartiment de tren, purtînd șosete albe cu ciucure. Însă toate acestea n-ar fi nimic fără știința de a povesti pe care Răzvan Rădulescu o posedă într-un grad neobișnuit.

Titlul *Viața și faptele lui Ilie Cazane* este, deja, o probă în acest sens: sintagma „viața și faptele” caracterizează o hagiografie, ceea ce-l transformă pe Ilie Cazane, eroul cărții, într-un sînt, mag sau măcar iluzionist. De la prima sa intrare în scenă, Cazane poartă această aură care nu-l va părăsi pînă la sfîrșit. Și totuși, fantasticul este destul de puțin prezent în acest roman. Cazane are, ni se spune, un farmec extraordinar atunci cînd vorbește, ceea ce îl ajută să mînințe și să bea pe veresie la toate circumstările din București. În plus, el e în stare să crească legume de dimensiuni hiperbolice, ceea ce-i va atrage atenția Securității,

de unde nimeni nu mai iese. Mai mult însă decît isprăvile de pomină ale horticultorului Cazane, atmosfera fantastică este dată de gravitatea de documentar alb-negru a relatării, seriozitatea jucată, lășind loc unei rezonabile îndoieli, care convinge eficient. Tonul detașat, ușor ironic al narațiunii face toată treaba. Soacra lui Ilie Cazane vrea să se trezească mai devreme decît ginerule ei, a căruia harnicie matinală o face de rușine, așa că începe să se ridice din pat la cinci, apoi la patru, apoi la trei, însă nu reușește niciodată să-l întrecă în vîrednicie pe acesta, atrăgînd mînia zeilor. Competiția este pusă în scenă cu talent și cu o umbră de satisfacție pentru noua soție a lui Ilie Cazane: „Înăuntru, nici un zgomot. Sursele cu mîndrie, apăasă clașta și dădușă de perete. În fața sobei, vesel, Cazane îndesa două lemne mai grosicioare în foc. Multe sentimente o încercară atunci pe bătrînă, multe și subtile, pe care ea nu le-ar fi putut defini, spaimă, angoasă, dezolare, gust al înfrîngerii, orgoliu rănit, spirit de competiție, toate traduse în mîntea ei simplă printr-un singur gînd, sfredelitor: «Aista-i necuratul!». Cu toată ironia, ideea că Ilie s-ar putea să nu fie fără legătură cu necuratul se însinuează deja.

Și totuși, fantasticul din romanul lui Răzvan Rădulescu nu este cel invadator,

SEMNAL

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!
**SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ SE
AUDE LA**

**în fiecare vineri,
de la 21.10**
**Cu George Onofrei
și Anca Baraboi**

Attila Bartis, *Plimbarea*, traducere din limba maghiară de Marius Tabacu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 248 de pagini, 29.95 lei

Plimbarea este povestea unui copil abandonat al revoluției, un orfan al Estului la intersecția marilor conflicte ideologice. Este relatarea maturizării sale într-o lume frămîntată de insurecții împodobite cu pene de pînă, marcată în egală măsură de ostilitatea celor din jur și de dragostea puținilor apropiați, ce vor cădea pe rînd în brațele morții. Copilul care încurcă în somn, blestemat parcă să-i piardă pe toți cei de care se atașează, deapănă firul unei vieți de-o stranietate care sfîrșește prin a deveni dureros de familiară. Concizia fermecător controlată a stilului contribuie în mod semnificativ la construirea unei atmosfere de un cenușiu apăsător, sfîșiat pe alocuri de explozii bine dozate de culori stridente.

„Cititorule! Ai pus deja mîna pe această carte. Te rog să o răsfoiești și să citești trei fraze. Plimbările au efect curativ. Chiar farmec. O plimbare temeinică poate prelunge cu ani buni viața plimbăreților, a locurilor de pelerinaj. În acest sens, *Plimbarea* nu este doar un roman, ci și o plimbare. O forță tămăduitoare. Iar boala nu este decît decadență. *Plimbarea* descrie decadența și se ridică împotriva ei. A existat odinioară un imperiu printre ale cărui ruine trăim noi. Epoca lui de aur a fost una de argint, iar cea de argint a fost de fier. Și doar în aparență etern: obiectele ni s-au păstrat, însă oamenii lui au murit aproape întotdeauna...” (István Kemény)

bulgakovian, din scrierile lui Bogdan Suceavă sau Petre Barbu. Cazane este un magician al straturilor de roșii, dar poate că posedă un simplu magnetism față de plante. În trenul Iași-București apare un individ aparent atotștiutor, ale cărui picioare par că se termină cu copite; dar poate că nu e decât un înalt funcționar de ministere, eventual ministrul Justiției. Spiritul lui Karl Marx vizitează sufrageria colonelului Chiriță, dar poate că nu e decât o pală de vînt mai puternică. În fine, copilăria celui de-al doilea Ilie Cazane, fiul primului, care ocupă jumătate din roman, nu are mai nimic de ordin fantastic: julturi, jocuri, poezie, fumată la vîrstă fragedă. În schimb, abilitatea de a întretine iluzia fantasticii, a urgenței miracolului, ca și convingerea cititorului că parcurge o hagiografie proiectează totul dincolo de marginea realității. Naratorul pregătește cu minuțioasă apariția, în ultimul capitol, a uimitoarei mașini de produs fulgere pe care micul Cazane – probabil genial, bănuim, dacă nu chiar vrăjitor – a construit-o. Probă ultimă a forței de sugestie a povestirii, mașina de făcut fulgere este un banal pac-pac construit de un copil fără acces la filme americane. Dar demonstrația a fost făcută: Răzvan Rădulescu și-a dovedit puterea de a mesmeriza cititorul.

Narațiunea se naște din digresiune

Metoda epică a lui Răzvan Rădulescu este spectaculoasă, deși nu este și acrobatică. Rare sînt locurile în care tehnica narativă să fie strident vizibilă, ca în capitolul anchetării la Securitate a lui Ilie Cazane, unde se notează, pe jumătate de pagină, ceea ce e trecut în dosar sub formă de întrebări și răspunsuri și, pe cealaltă jumătate, ancheta propriu-zisă, cu bătaii, injurături și fabricare de minciuni. De obicei, autorul este mult mai subtil, investindu-și arta în povestire și lăsînd fructele ei să se coacă aîdoma roșiilor lui Ilie Cazane. Astfel, capitolele întregi se derulează, aparent, din dorința de a lămuri o frază oarecare, dintr-un scrupul explicativ. Narațiunea se naște din digresiune, lucru evident din primul capitol, care începe așa: „Ilie Cazane s-a născut pe 6 septembrie 1962 la București, dintr-o întâmplare”. Și romanul se înfiripează ca o încercare a naratorului conștiincios de a explica despre ce întâmplare este vorba. Bineînțeles, în decursul acestei lămuriri se desfășoară o amplă istorie cu minuni, securități, amor, crimă, cîrciumari bucureșteni și

țărani moldoveni, așa încît, la sfîrșitul capitolului („De aceea spuneam că Ilie Cazane s-a născut la București dintr-o întâmplare”), cititorul a picat deja în capcana poveștii și poate recunoaște, cu satisfacție, că îi place postura de păcălit. Acest roman excelent scris, cu dese anticipări și reluări ale unor episoade ce apar ca din nimic, reprezintă un triumf al povestitorului. Remarcabilă este reținerea acestuia, care își subliniază prezența mai mult prin tăcere, prin ironia discretă, aproape imperceptibilă, prin ingineria textuală fină, voalată și de efect. Impresia finală este că prozatorul nu vrea să facă postmodernism (deși posedă o virtuozitate reală, uneori exersată în chip demonstrativ), ci că s-a născut postmodern, privind lucrurile prin pinza diafană a propriei științe textuale. Există o naturalețe veritabilă a acestui tip de autor, care își spune poveștile nestingherit de știința de carte.

oameni îmbrăcați în galben-sclipitor, opintindu-se, încercu să ridice un colac de cablu de înaltă tensiune și să-l așeze în groapă. Ilie țopăia în jurul mașinii lui de făcut fulgere și dădea din miini. Lumea chefua, rîdea, dar pe Colina Ulmului nu se auzea nici un sunet”.

Acest cineva de pe Colina Ulmului nu e decât naratorul, care prin tăcere își subliniază prezența, dar și discreția. El dă dovadă de o remarcabilă stăpînire de sine, deloc îmbătut fiind de puterea sa de a crea și distruge destine de hirtie. Din interiorul lumii pe care a inventat-o, retras cuminte într-un colț, naratorul își marchează poziția printr-un zîmbet larg, suav, evanescent.

Răzvan Rădulescu, Viata și faptele lui Ilie Cazane, editia a doua, colectia „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2008

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

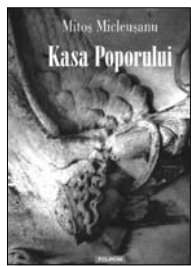

Smoke on the Water

Îmi plac o grămadă de sonorități din Deep Purple (fără ca aceasta să fie formația mea preferată): mai ales *Sail Away*, *Mistreated*, *Strange Kind of Woman*, *Soldier of Fortune* și, firește, *Child in Time*. Dar cea mai ritmată melodie din tot secolul XX, la nivelul rockului, cred că este inegalabila *Smoke on the Water* (1971). Are chitara cea mai obsedantă, sound-ul cel mai impetuos, lîmpede și logic. Este aproape o matematică rock sau, mai exact, o algebră. Cine ascultă *Smoke on the Water* este în chip tranșant prins înăuntrul unei construcții contra-punctice. E o fugă de Bach (măcar metaforic), preschimbata de hipioții-rockeri britanici într-un sound la fel de obsedant. Găselnița acestei melodii care a făcut carieră stă în chitara bas: multă vreme, în rock, aceasta a rămas în plan secundar, în fundalul de atmosferă, ca un paravan sau filtru, punînd în valoare restul sonorităților (vocale, percuția, claviaturile, chitările celelalte). Dar în *Smoke on the Water*, chitara bas (profețînd hard-rockul și heavy-metal) a devenit primadonă (privighetoare fatală) și a trasat nucleul unei sonorități sobre, riguroase, dar cu efectul unui dans de derviş rotitor (întrucît fraza muzicală cu pricina are efect de drog). Este vorba de ceea ce eu numesc o sonoritate de diamant, de data aceasta foarte șlefuit. *Smoke on the Water* are și un alt atu: conține un sound viril în sensul cel mai bun cu puțință. Nu este un rock macho, ci

unul masculin-impetuos. Partitura chitării bas este foarte simplă, dar atît de bine gîndită în simplitatea ei genială, încît nu are cum să nu te marcheze și impregneze definitiv. Vocea (Ian Gillan) devine aici paravanul de odinioară, care era chitara bas, la fel chitara cealaltă patronată de Ritchie Blackmore (oricît de spectaculoase ar fi urcușurile și corborșurile ei), iar claviaturile (John Lord) și percuția (Ian Paice) sînt roze de zahăr candel pe tort. Simplitatea basului (Roger Glover) este aici întemeietoare, matricială. Și în final o „blasfemie”, poate: prefer să ascult acest cîntec cu vocea din concert a lui David Coverdale (din *Sail Away*) și nu neapărat cu aceea a lui Ian Gillan. Cred că vocea baritoneală a lui Coverdale (care l-a înlocuit pe Gillan, după plecarea acestuia din trupă) se potrivește mai bine, în acest caz, cu chitara bas a lui Glover. În ce privește povestea acestei melodii și felul în care s-a născut ea, pletioșii de la Deep Purple îi datorează destule lui Frank Zappa și trupei lui, cel puțin un incendiu în Elveția și halucinațiile ivite din acest incendiu cu sens de destin muzical. Pentru o paranoia completă legată de această melodie rock arhetipală (sau mai exact de partitura bas arhetipală), pe youtube se găsesc o puzderie de variante, inclusiv încercarea a 1683 de chitări care cîntă *Smoke on the Water* la Kansas City, pe un stadion!

SEMNAL

Mitoș Micleușanu, *Kasa Poporului*, colectia „Ego. Proză”, Editura Polirom, 280 de pagini, 24,95 lei

În *Kasa Poporului*, Mitoș Micleușanu, un autor deja impus prin romanele precedente, vine cu o viziune ieșită din comun asupra unui trecut recent alienant. Romanul *Kasa Poporului* este un manifest anti-totalitarist, care pornește de la imaginea schizoidă a spațiului românesc, din perspectiva angoaselor paranoice de bintuie încă subconștientul nostru colectiv. Începînd cu „experimentul de reeducare” de la Pitești, romanul este el însuși un experiment, fiind conceput ca o scriere alienată, paroxistică, ce dezvăluie patologiile sistemului dictatorial. Ceea ce transpare, pagină după pagină, este o schizofrenie a textului care sfidează rezistența cititorului față de morbid, absurd și grotesc, iar umorul negru este contrapunctul ce se strecoară în momentele cele mai dure ale unui text care urmărește „reevaluarea conceptuală” a scenei pe care s-au desfășurat ororile regimului și dezumanizarea sistematică. O scenă supraetajată, pe care convietuiesc victimele și călăii, împărații și bufonii. „Un roman halucinant, experimental, incalșabil, bintuit de demonii reeducării și totalitarismului. Nimic realist, nimic moralizator. Un jazz estetizant macabru pe claviatura largă a ororii. Ecouri răsucite și complicate într-o *Kasă a Poporului* ce se deschide ca o cutie a Pandorei. Un puzzle de scene dure, tandre, scriboase, fascinante, jucăuse, apocaliptice. Total contraindicat celor slabi de inimă!” (Dan Lungu)

O CAMPANIE ÎMPOTRIVA DISCRIMINĂRII ROMILOR

INIȚIATĂ DE ASJ Asociația Studenților Americani și LABORATORUL MULTIMEDIA RINGIER

ÎN COLABORARE CU ASDP și CSJ

SO KERES?

7 mai 2008
Marș de promovare a campaniei

28 mai 2008
Dezbateri - Alrom în România
Ora 14.00, Sala Gaudesamus - Casa de Cultură a Studenților
Mircea Toma (Jurnalul)
Ciprian Necula (Jurnalul)
Mariana Herta (Consilier pe probleme romilor, Prefectura Iași)
Ionel Stan (Președinte Asociația Romilor Iași)

Puteșeni SO KERES
Ora 21.00, Club Sundays

5 Iunie 2008
Concert cu muzică specifică
Ora 19.00, Parcul Voinicilor (Casa de Cultură a Studenților)

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Concert John McLaughlin – cronică în imagini

John McLaughlin a concertat la București pe 15 mai, la Sala Palatului

Fiodor Drujinin – amintirile unui altist

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

În 2006, anul centenarului nașterii lui Dmitri Șostakovici, o editură de mică anvergură din Moscova a publicat memoriile lui Fiodor Drujinin, unul dintre muzicienii-instrumentiști de excepție, care l-au cunoscut îndeaproape pe compozitor*. Cîteva sute de copii ale cărții au fost traduse în franceză și distribuite diverselor Asociații Șostakovici din lume,

impactul materializându-se imediat în numeroase recenzii, toate elogioase. Dar cum memoriile nu au intrat în librării, mi-au trebuit aproape doi ani pentru a obține un exemplar. Efortul a meritat amplu fiindcă, dincolo de paginile care îl evocă pe Șostakovici, amintirile altistului Fiodor Drujinin fac un portret remarcabil al lumii muzicale și uneori și literare ruse.

Dacă în lume există cîteva mii de interpreți ai violei, numele celor cunoscuți ca soliști se numără pe degetele unei mîini. Printre cei ai timpului nostru, numele devenit celebru este al lui Iuri Bashmet. Și nu e întâmplător, Bashmet fiind elevul cel mai bun al lui... Fiodor Drujinin, pe filiera unei școli ruse care începea după primul război mondial cu un violonist austriac, astăzi practic uitat, Robert Pollak. Elevul lui și profesor al lui Drujinin a fost Vadim Borisovsky, membru al Cvartetului Beethoven, căruia Șostakovici i-a dedicat majoritatea cvartetelor sale.

Memoriile lui Drujinin sînt un exemplu de abordare critică a vieții muzicale și grila sa de mărturie și lectură merită subliniată. El condamnă tendința de a lipi etichete de genul „cel mai bun violonist din lume”, „cel mai bun altist al lumii”, răspindite de persoane străine lumii artei sau înclinate spre o înșelătorie notorie, inspirate de un patriotism fals. „Acest gen de «titlu» este a priori mai apropiat de spectacolul de televiziune, de emisiuni de divertisment și de concursuri de frumusețe... și această dovadă de ignoranță este primejdioasă pentru cultură. Nu este oare o manieră de a da uitării părinții și strămoșii noștri faptul de a accepta în tăcere ca ei să fie considerați ca muzicieni de rang secund?” „La fel, spune Drujinin, memorialistul trebuie să-și impună „un soi de cod rutier, sensuri interzise pe drumul relatării: respectul distanței, al faptului că nu ești singurul martor, să știi că de la cele mai bune intenții pînă la minciună nu este decît un pas, să nu înfrumusețezi lucrurile după plăcere și să nu împrumuți compozitorului, gânduri și sentimente pe care, poate, nu le-a avut niciodată, chiar atunci cînd folosești spusele lui.”

Drujinin împarte cu alți confracți ai epocii opinia că muzica lui Șostakovici „va învăța contemporanii noștri și generațiile viitoare istoria Rusiei secolului XX, mai mult decît manualele de istorie”. Muzica lui reflectă „tenebrele și oroarea fricii, violențele și suferințele care conduc la o apoteoză tragică în tensiunea ei (finalul Simfoniei a 5-a) sau la

transfigurarea misterioasă în claritate și calmare față de ceea ce este etern (al treilea cvartet, Sonata pentru violă și pian). Nici un artist contemporan nu a știut să exprime cu o asemenea forță clarvăzătoare prezentimentul evenimentelor ce se pregăteau în umbră (cu excepția, poate, în literatură a lui F. Dostoievski și F. Kafka). Atunci cînd, după moartea lui Stalin, capatul cazanului nostru s-a întredeschis puțin, Dimitri Dimitrievici a trebuit să suporte o încercare și mai penibilă pentru artist: tentația gloriei oficiale și societatea unei ideologii dominante ce îi erau străine... Și, poate, ciocanul greu al onorurilor, al gloriei tardive, al ascensiunilor sociale a dat o lovitură și mai dură operei lui Șostakovici în anii 1950-'60 decît întreaga critică din anii 1930-'40”.

Drujinin a fost cooptat ca altist în Cvartetul Beethoven, în locul profesorului său V. Borisovsky, bolnav, la începutul anilor '60, perioadă ce a corespuns premierelor cvartetelor al 9-lea și al 10-lea de Șostakovici. Pagini emoționante descriu repetițiile împreună și observațiile asupra omului: „În mijlocul celor care îl iubeau și îi pe care iubea, el se transforma

de la un capăt la altul. În public, tensiunea nervoasă nu-l părăsea nici o clipă, în special cînd era confruntat cu persoane răuvoitoare, cu critici, compozitori sau alții. Îl apuca atunci un tic nervos, gura îi cădea și tremura tragic, ochii lui sărmani iradiu o asemenea deznădejde, că devenea penibil să-l privești... Atunci cînd eram singuri (nu invita pe nimeni la repetiții atîta timp cît lucrările nu erau gata), devenea un cu totul alt om: calm, concentrat, gata să glumească și să rîdă și, dacă minutele de satisfacție artistică se pot asimila fericirii, un om fericit”.

Același Șostakovici, și-l amintește Drujinin în 1966, citîndu-l, purta pe umerii săi întreaga povară a lumii în care trăise: „Se spune că despre morți trebuie să vorbești numai de bine sau să nu spui nimic, dar după mine există și din aceia care ar trebui dezgropați pentru a li se scuipa în față. Și să le scuipi în față, încă ar fi prea frumos...”. Amintirile despre Șostakovici se încheie cu un capitol special despre Sonata op. 147 pentru alto și pian, dedicată lui Drujinin și compusă în vara anului 1975, cînd compozitorul trecea în altă lume.

La fel de pasionante sînt evocările Ancii Ahmatova, Pasternak, Alfred Schmitke, David Oistrach, Igor Stravinski, G. Neuhäus și mai ales capitolele despre și corespundența păstrată cu marea pianistă Maria Ludina. „N-am auzit nici o pianistă al cărei forte să fie atît de puternic și frumos ca al ei – își amintește Drujinin –, atacul notelor nu se distingea, plana doar un sunet puternic și magnific. Maria Veniaminovna ajungea la această sonoritate fără afectarea atît de răspîndită în zilele noastre... Totul era reținut, plinar, avea sens.”

Rareori o carte mi-a dat atîta poftă de a asculta muzică. Știu, CD-urile istorice ale lui Drujinin și Ludina au rămas rarități pe piața românească a discului. Dar dacă nu altfel ascultați-i împreună pe site-ul www.mariayudina.com...

*Fiodor Droujinine, *Souvenirs. Hommage à D. Chostakovitch. Museum Graeco-Latinum, Moscou, 2006. 274 pp. + 39 pl. illustr.*

Cîntarea României din recycle bin

Vineri, 16 mai, la Galeria H'art din București, s-a vernisat poate cea mai ciudată expoziție din anul 2008 – *Realpolitik*. Ion Bîrlădeanu, sau nea Ion cum îi spun vecinii și cunoscuții, a intrat în mediul artistic românesc triumfător, fără a-și propune vreodată să fie artist. Expoziția sa, de pop & trash, e cea mai bună înregistrare a tranziției românești, halucinația deloc consensuală pe care unii au consumat-o și puțini alții au documentat-o. Ion Bîrlădeanu, prin colajele sale, făcute din fragmente de reviste, almanahuri și nu numai, reușește să impună două direcții: cultura e o reciclare continuă (de la obiect la stare), iar ironia e singura cheie în care „istoria oamenilor mari” mai poate fi demistificată.

Constantin Vică

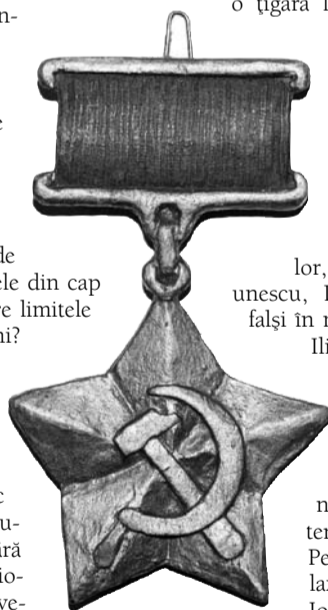
Posterou al muncii socialiste

Nea Ion e contra-eroul lumii noastre. Autodidact, cu numai șapte clase, născut în 1946 și niciodată intrat în sistem, fost docher în Constanța, gropar, paznic, muncitor necalificat la Casa Poporului, pe scurt marginalul perfect și de cele mai multe ori ignorat, Ion Bîrlădeanu rescrie o lume în care oricum ficțiunea puterii îmbată pe toți. Și atunci de ce să nu ne facem filmele din cap în lumea aceasta, în care limitele nu le mai fixează nimeni? Pe de altă parte, nea Ion e un artist riguros: proporția e fundamentală pentru lucrările sale, iar dimensiunea spațiului de joc nu poate fi depășită. Căutător atent, inventiv fără măsură, argotic și reacționar, folosind o tehnică veche de peste 100 de ani, dar cu ingenuitatea pe care dada-suprarealiștii nu au avut-o, politic și totodată antipolitic, Ion Bîrlădeanu e contra-eroul, cel care inversează derizoriul cu oficialul și face praf categoriile puterii, alături de cele ale seducției.

Realpolitik în varianta pop

Cine sînt personajele sale? Primul e Nicolae Ceaușescu, decupat din aria de propagandă și trimis să danseze cu patru negrese goale în fața Taj Mahalului. Același nea Nicu care e urmat de

bodyguardzi peste tot, fie ei generali imbecili ai armatei române sau chiar Silvester Stallone, privește cu atenție spre Omul Nou, un schelet parcă ieșit din colecția doctorului Mengele. Savanta de renume mondial în ipostaze porno (cum orice tractorist și-ar fi pus-o în cabina sa), Sergiu Nicolaescu fumînd o țigară la mormîntul măștrilor săi, cuplul Ceaușescu, din nou Savanta mîngîind un vibrator cu zîmbetul pe buze, apoi fețele postrevoluționare. Ion Iliescu e un alt favorit al lui Ion Bîrlădeanu.

Iliescu în fața mulțimilor, lîngă Marx, Lenin și Păunescu, Iliescu imprimînd bani falși în noua economie de piață, Iliescu între steagul PCR și zvastică, Iliescu pe post de Ceaușescu. Petre Roman zîmbind din spatele unui penis, Emil Constantinescu așteptat de elicopter și de stewardesa sexy. Personajele trec prin malaxorul-foarfecă al lui nea Ion și ies de acolo purificate, acceptabile și bune de trimis la culcare.

Ion Bîrlădeanu se declară un freelancer al reciclării de gunoaie. Gunoaie politice pe care nimeni nu le numește așa pentru că toți le integrăm sistemului nostru. A trebuit să apară un marginalizat fără revoltă, cu un imaginat acid care să tragă linia de demarcație între fals și credibil. Cu cît sînt mai false istoriile personajelor sale, cu cît acestea au reușit să păstreze marasmul comunist, cu atît Ion Bîrlădeanu e mai credibil. Pentru că el însuși și-a construit exterioritatea, mult mai liberă decît vom putea înțelege vreodată.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBO

Minunea

Nimeni nu știe cum au apărut cele două blocuri acolo. Ne-am trezit cu ele așa, din senin. Era tăpșan și dintr-o dată s-au făcut blocuri gemene. Înalte de cîte 7 etaje fiecare, albe, frumoase, umăr în umăr, așa, țanțoșe. Mergeai să întrebi prin sat și nu găseai un suflet de om să zică: „Da, domnule. Marți s-a întîmplat minunea. Că eu luni trecui pe acolo și nu erea, erea gol”. Nici măcar cei ce locuiau în marginea satului: „Da ce, noi ne uităm la ele? Noi avem ale noastre, prin curte. Vaca cere mulsă, rațile vrea boabe... N-avem vreme”. „Cred că săptămîna trecută erau. Că parcă-mi făcea umbră la apus pe cușca cîinelui.” „Păi, a cui e terenu? Mergeți și verificați la primărie.” „Mi s-a părut mie că soarele apune mai devreme. Acu-mi dau seama că era de la blocuri.” Da-n jurul lor iarbă. Nici urmă de materiale de construcții, nu tu mormane de moloz, o groapă, o bucată de țevă aruncată, măcar vreun drum care să ducă de la stradă pînă la intrare. Să fi fost vreo 100 de metri, pe puțin. Cîmp. Și iarba, intactă. Ziceai că le-a scuipat copilul lui Dumnezeu acolo, ca pe doi dinți de lapte. Primarul a venit cu bicicleta, s-a uitat la ele, s-a întors la primărie, s-a uitat în acte, a venit din nou, a măsurat terenul, s-a întors la primărie și a hotărît că blocurile nu sînt ale nimănui. Oamenii au prins curaj și au intrat înăuntru.

Primii care au ocupat un apartament de la etajul întîi au fost niște țigani, o familie, care stăteau într-o improvizație din cîrpe la marginea pădurii. Surpriza cea mare a fost cînd au dat drumul la robinete și de acolo a curs apă curată, bună de băut. Nimeni nu putea să explice de unde vine exact și unde se duce. Dar au căzut cu toții de acord că e o minune și nu trebuie discutată. S-a făcut ședință de taină la primărie cu modul de repartizare, și în maximum două săptămîni toate apartamentele aveau proprietari. Blocași, le-am zis. Familii cu mulți copii. S-au dat la nevoieași. Da n-au găsit chei la ușă, așa că și-au bătut în cuie belciuge peste care au închis lacăte de diferite mărimi și culori. Și asta a fost tot. N-a durat mai mult de 2 luni. Poate 3? Cum au venit așa s-au dus. Mare nenorocire. De la prize. Nu se vedeau fire nicăieri, nimeni nu bănuia că blocul are curent, și un copil, săracul, s-a jucat la priză și a murit pe loc. Apoi, cîteva zile după mormîntare, jdrang, blocurile nu mai erau. Numai cîmp, iarbă verde ca și cum niciodată n-ar fi fost țipenie de bloc pe acolo. Și oamenii, nicăieri. Duși. A venit Dracul noaptea și i-a luat. Mare ciudățenie. Proetul s-a dus imediat și a sfințit locul, l-a îngrădit și a pus cruci în cele 4 colțuri. Și așa a rămas pînă acuma. Nu ne crede nimeni, da mă jur că așa a fost. Mă jur...

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colectiv editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjunct: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente: Adriana Babeți, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Cesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eskenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michailov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. **Caricatură:** Lucian Amarii (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruță, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarife de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului » „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Strip-art

Să zicem că vă treziți într-o dimineață, după ce ați visat că sînteți ba Mona Lisa, ba o pară din Archimboldo, ba pictorul Wang Fo dintr-o năvălă de-a Margheritei Yourcenar, ba o pată roșie pe fond albastru într-un Miró... În fine, ați visat că ați trăit câteva clipe de glorie într-un tablou (aici s-ar putea deschide o discuție nesfârșită, care ar porni de la întrebarea „În ce tablou ați vrea să intrați?”). Dacă m-ați întreba pe mine, v-aș răspunde, fără să clipeșc, că aș plonja în *Grădina delicioșilor* a lui Bosch și n-aș mai lăsa pe nimeni să mă scoată de-acolo. Și trezindu-vă, în loc să vă începeți conștiința ziua printr-un ritual atît de bine știut, încercați să căutați o soluție care v-ar putea transforma, peste noapte, în operă de artă.

Și-atunci, chiar atunci, deschizînd zărilor, vedeți că Spencer Tunick e în ziar, vedeți că Spencer Tunick e în ziar și că caută voluntari pentru una din instalațiile lui umane. Ce-o fi în mintea dumnevoastră, mă întreb, atunci cînd, încă timorat, dar destul de intrigat cit să citești anunțul de mai multe ori, vă hotărîți să mergeți la locul indicat și, alături de alte câteva mii de oameni, să vă dezbrăcați (tacticos sau precipitat) și să urmați indicațiile fotografului american? Mai întîi ingenucheați, apoi vă întindeți și desfăceți brațele, degetul mare de la piciorul stîng al doamnei grase de lângă vă atinge neplăcut cotul, vîntul e destul de rece, o șuviță blondă vă mîngîie genunchiul. Ce căutați acolo, vă întreb? Credeți că sînteți parte dintr-o operă de artă și c-o să le arătați nepoților fotografia înrămată cu oameni goi întinși pe gazonul stadionului din Viena și-o să puneți degetul pe un punct mic și roz, zicîndu-le, mîndru, „asta sînt eu?” Și-apoi, ce e-n mintea lui Spencer Tunick, care de ani de zile face același lucru, adună mii de oameni și-i fotografiază goi în diferite peisaje, chipurile, ca să vadă cum se combină formele trupului uman cu cele ale arhitecturii sau cu liniile din natură? De ce să pozezi 18.000 de corpuri goale în Mexic? E ca și cum un actor ar juca toată viața același rol, de clown patetic, și ar începe, obsesiv, să-și mai adauge cîte un nas roșu la fiecare reprezentație. Pe mine să mă scuzați, vă rog, dar îmi păstrez perplexitățile (și hainele de pe mine) în fața cerințelor, uneori cam stupide, ale artei contemporane.

ISSN 1584-8272

Podul de flori dintre documentar și ficțiune

Nu cred că întrebarea „există public de documentar în România?” mai are vreun sens. Dovadă recentă: sala plină de la avanpremiera celui mai recent documentar al lui Thomas Ciulei, *Podul de flori*. Filmul, prezentat în

cadrul Festivalului Filmului European, era așteptat și pentru că se știa de premiile cu care fusese recompensat în străinătate, și pentru că, cel puțin în branșă, se auzise prin telefonul fără fir că ar fi foarte bun.

FILM

Iulia BLAGA

Între adevăr, e un film reușit, dar ai mult mai multe șanse să-l prizezi cum trebuie dacă ți accepți rețeta. Și anume, documentaristul alege să-și pună personajele să joace, să-și interpreteze propriile roluri. Eroi filmului sînt Costică Arhir, un țaran din satul Acui, Republica Moldova, care de trei ani ține gospodăria, precum și cei trei copii pe care-i crește: Maria, Alexandra și Alexie. Nevasta lui a plecat să muncească în Italia ca să pună bani deoparte pentru educația copiilor. N-a reușit să vină acasă pentru că nu are încă actele necesare. Thomas Ciulei, care este și regizor, și producător, și director de imagine, este de părere că oricum cinematograful, fiind o construcție, nu poate reda autenticitatea vieții reale. Dacă la alți documentariști „purști” autenticitatea pierde pe masa de montaj și inevitabil prin alegerele regizorale, Thomas Ciulei rearanjează realitatea în mod asumat. Îl conduc pe eroi ca pe niște actori, dar îi lasă în mediul lor, vorbind cu cuvintele lor și făcînd ce fac ei de obicei: se tund unul pe altul, gătesc, mîncîncă la o masă din tindă (reverență probabil la *Moromeții*, de Stere Gulea), seamănă parcela de pămînt, scutură covoarele. Dar ei sînt și protagoniștii unor momente regizate sută la sută: Costică Arhir vorbește în fața camerei („talking head”) sau copiii sînt

filmați în decor natural – pe malul unui lac, stînd pe iarba etc. –, în vreme ce tot ei citeșc din off scrisori adresate mamei, scrise probabil la solicitarea regizorului, cu jena de rigoare.

Între aceste momente „cu actori”, Thomas Ciulei intercalează imagini naturale, foarte frumoase într-adevăr, în care mediul e descompus mai degrabă în fragmente și senzații decît redat scrupulos, în așa fel încît spectatorul să-și facă o idee cit mai exactă despre locul unde trăiesc acei oameni. De altfel, trece mult timp pînă cînd primești coordonatele necesare unei „localizări” a casei familiei Arhir. Dacă e o casă izolată sau nu, ce e prin jur etc. Acest lucru nu e deranjant, dimpotrivă. Dar reprezintă felul în care cineastul vede aceste locuri, punctul lui – poetic – de vedere. Ceea ce, în fond, e dreptul lui, pentru că el e autorul filmului.

Autenticitate jucată

Trebuie să recunosc că protagonistul, Costică Arhir, mi s-a părut mult mai natural la avanpremiera filmului decît pe ecran. Aparatul de filmat devine și el un actor, dar e cel care le împiedică pe personaje să se comporte firesc, iar filmul e tot timpul undeva între documentar și ficțiune, fără să se fixeze într-un

loc sigur. Personal, aș fi preferat ori ca acești oameni obișnuiți să fie lăsați în zeama lor, să învețe să ignore camera și filmul să tindă spre antropologic, ori ca ei să-și ia în serios rolul de actori – cu ajutorul regizorului, bineînțeles. Timorați de aparatul de filmat și de dorința de a fi cit mai naturali, eroii sfîrșesc prin a se juca stingaci pe ei înșiși, iar pe mine acest lucru m-a îndepărtat pentru că n-am

Costică Arhir alături de copiii săi, eroii documentarului *Podul de flori*

Poveste de-amețit copilul

„Despre ce să fie povestea?” „Una ca să dorm bine.” „A fost odată un căluț indian.” „Și îl chema Winnetou...” „Ascultă. Nu era căluț indian din ăla apaș, ci unul indian budist.” „Adică.” „Adică el credea că e reîncarnarea unui cîine și se comporta ca atare.” „Adică?” „Lătra la oameni!” „Super.” „Se scărpină după ureche și alerga după pisici... Fugărea pisici indiene.” „Da” șoricea mîncă?” „Nu, că el era budist, iar budiștii nu fac rău niciunei vietăți.” „Aha.” „Și avea stăpîn sau era singur? Nu vreau să fie singur.” „Cum să fie

singur? Avea un stăpîn care iubea foarte mult, pe nume Limesh... Dar căluțul mai avea o problemă.” „Care? Nu putea să zboare?!” „Păi, cum să zboare? Astea-s fantezii. Noi vorbim de un cal budist adevărat.” „Da, bine, scuze! Dar pe căluț cum îl chema?” „Volodea – asta deoarece tatăl lui era venit de prin părțile Rusiei... Dar să-ți spun care era problema lui.” „Spune?” „Păi, Limesh îi dădea iarbă de mîncare lui Volodea și Volodea nu mîncă.” „Da, ce vroia el să mînce?” „Mîncare de cîini, evident. De vorbit nu putea vorbi, să-i explice stăpînului. Și uite-așa

Limesh l-a prins într-o zi pe Volodea cu un os în gură și l-a dus la psiholog.” „Pe căluț?” „Da. Ce te miră?” „Păi, ai spus că era budist. Cred că trebuia dus la marele lor budist.” „Nu, că Limesh era un om modern. El nu credea în budism, numai calul.” „Am înțeles.” „Dar psihologul la început nu prea dorea să-l trateze pe Volodea.” „De ce? Il mușca?” „Nu-i convenea cîți bani îi dădea Limesh, care era sărac.” „Săracul!” „Stai, că pînă la urmă i s-a făcut milă psihologului și a acceptat să-l trateze doar cu 10 rupii pe ședință.” „Cît înseamnă 10 rupii?” „O nimica toată... Și

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

psihologul l-a hipnotizat pe Volodea și căluțul a început să-i povestească necazul lui.” „Dar ai spus că Volodea nu putea să vorbească.” „Aaaa, uitasem să-ți zic: de obicei un cal hipnotizat poate vorbi.” „Aha.” „Și-atunci, Volodea, sub stare de hipnoză, și-a amintit că într-adevăr a fost cîine într-o viață anterioară.” „Cocker?” „Nu cred. Oricum, nici amintiri așa de detaliate nu avea. Doar niște oi din trecutul lui îndepărtat. Putem deci bănui că a fost un ciobănesc.” „Aha.” „Așa, și, după cîteva ședințe, sub

hipnoză, căluțul budist s-a împăcat cu sine, și-a dat seama că nu-i nebul.” „Da! Da!” „Psihologul i-a explicat că, dacă a fost cîine într-o viață anterioară, nu mai e cazul să se mai comporte așa și acum.” „Și căluțul ce-a zis?” „Volodea a înțeles și-a început să mînce iarbă. Mai întîi, citeva fire pe zi, cam în silă. Apoi a început chiar să-i placă.” „Și Limesh ce-a zis?” „Limesh nu mai putea de bucurie, ca iarbă avea de unde să-i dea lui Volodea.” „Ce bine!” „Pînă a venit seceta... Dar asta îți povestesc miine seară.”